

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Úřednická zkouška

45. Potravinářství

Studijní texty ke zvláštní části úřednické zkoušky

Obsah

1. Čím je tvořen evropský právní rámec potravinového práva, uveďte jeho předmět a účel.....	3
2. Čím je tvořen národní právní rámec potravinového práva, uveďte jeho předmět a účel	7
3. Čím je tvořen na evropské a národní úrovni právní rámec v oblasti označování potravin, uveďte jeho předmět a účel	9
4. Čím je tvořen právní rámec v oblasti úředních kontrol potravin. Popište organizaci úředních kontrol v ČR v oblasti potravin.....	11
5. Popište předmět a účel nařízení č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin.....	13
6. Popište roli Evropského úřadu pro bezpečnost potravin.....	15
7. Co je to RASFF a k čemu slouží.	17
8. Popište prvky analýzy rizik a co se jimi rozumí. Uveďte informační zdroje pro spotřebitele v působnosti resortu zemědělství ohledně kvality a bezpečnosti potravin.	19
9. Vysvětlete význam pojmu „bezpečná potravina“ a "sledovatelnost potravin".....	22
10. Co je předmětem a účelem tzv. „Hygienického balíčku“, specifikujte, jaké oblasti jednotlivé předpisy upravují.	24
11. Popište základní princip HACCP.	26
12. U nařízení (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům uveďte základní účel, předmět a popište jeho obsah.	27
13. U zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích ve znění pozdějších předpisů uveďte základní účel, předmět a popište jeho obsah.	30
14. U zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči ve znění pozdějších předpisů uveďte základní účel, předmět a popište jeho obsah týkající se oblasti potravin.....	36
15. U zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů uveďte základní účel, předmět a popište jeho obsah týkající se oblasti potravin. Popište kompetence orgánů ochrany veřejného zdraví v oblasti výroby a uvádění na trh potravn.	42
16. Vyjmenujte značky kvality v oblasti potravin na národní úrovni v působnosti MZe a popište princip jejich udělování. Uveďte a popište evropská schémata kvality.	44
17. Popište legislativní proces tvorby potravinového práva v ČR (zákon a vyhláška) a EU (nařízení a směrnice) a vyjmenujte subjekty, které se na tomto procesu podílejí. ...	49
18. Co je to Codex Alimentarius a k čemu slouží.	53
19. Popište cíle a preventivní opatření pro předcházení vzniku potravinového odpadu v celém potravinovém řetězci v EU a ČR.....	54
20. Vyjmenujte dozorové orgány v oblasti potravin v ČR a jejich kompetence.	56

1. Čím je tvořen evropský právní rámec potravinového práva, uveďte jeho předmět a účel

Předmětem a hlavním cílem evropské potravinářské legislativy je **zajistit vysokou úroveň ochrany lidského zdraví a zájmů spotřebitelů a současně zajišťovat účinné fungování vnitřního trhu.**

Základním předpisem evropského legislativního právního rámce je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin.

- Vztahuje se na **všechny fáze výroby, zpracování a distribuce potravin a krmiv.**
- Stanovuje **primární odpovědnost provozovatele potravinářského podniku.**
  - Provozovatel potravinářského podniku nebo krmivářského podniku ve všech fázích výroby, zpracování a distribuce má povinnost zajistit v podnicích, které řídí, aby potraviny nebo krmiva splňovaly požadavky potravinového práva a kontrolují plnění těchto požadavků.
- Nevztahuje se na prvovýrobu určenou pro osobní spotřebu ani na domácí přípravu potravin, manipulaci s nimi nebo jejich skladování za účelem osobní domácí spotřeby.
- Zavádí obecné zásady použitelné obecně pro potraviny a krmiva, zejména s ohledem na zachování bezpečnost potravin a krmiv:
  - **analýza rizika**
  - **sledovatelnost**
  - **zásada předběžné opatrnosti**
- Zavádí obecné požadavky potravinového práva:
  - požadavky na bezpečnost potravin a krmiv (definuje, co je „bezpečná potravina“),
  - požadavky na zajištění uvádění informací o potravinách způsobem, který zaručí, že spotřebitel nebude uváděn v omyl.
- Cílem je **ochrana zájmů spotřebitelů** ve smyslu
  - zabránění podvodným nebo klamavým praktikám,
  - zabránění falšování potravin,
  - zabránění jakýmkoliv praktikám, které mohou spotřebitele uvést v omyl.
- Zavádí systémy včasné výměny informací (Rapid Alert System for Food and Feed, RASSF)
- Zřizuje Evropský úřad pro bezpečnost potravin (European Food Safety Authority, EFSA)

Základním evropským předpisem týkající se hygieny potravin je zejména Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 o hygieně potravin.

- Hlavním cílem je zachování **vysoké úrovně ochrany spotřebitele s ohledem na bezpečnost potravin.**
- Stanovuje obecná pravidla pro hygienu potravin vztahující se na provozovatele potravinářských podniků. Přihlíží zejména k těmto zásadám:
  - primární odpovědnost za bezpečnost potravin nese provozovatel potravinářského podniku,
  - zásada nezbytnosti zajištění bezpečnosti potravin v celém potravinovém řetězci,
  - používání postupů správné výrobní a hygienické praxe a postupů založených na zásadách HACCP.
- Nařízení se **nevztahuje se na:**
  - prvovýrobu pro soukromé domácí použití,
  - domácí přípravu potravin, manipulaci s nimi nebo na jejich skladování pro soukromou domácí potřebu,
  - výrobce dodávající malá množství vlastních produktů z prvovýroby konečnému spotřebiteli nebo místnímu maloobchodu, který je dodává konečnému spotřebiteli,
  - sběrná střediska a koželužny.
- Nařízení stanovuje požadavek na registraci provozovatele potravinářského podniku u příslušného dozorového orgánu.
- Příloha I v část A obsahuje požadavky na prvovýrobu.

- Příloha II obsahuje požadavky pro provozovatele potravinářského podniku provádějící činnosti v jakékoliv fázi výroby, zpracování a distribuci potravin následujících po fázích prvovýroby.

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004, kterým se stanoví zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu

- Stanovuje zvláštní pravidla na hygienu potravin **živočišného původu**, která doplňují pravidla stanovená nařízením (ES) č. 852/2004.
- Pravidla se vztahují na nezpracované i zpracované produkty živočišného původu.
- Nařízení se **nevztahuje na**:
  - prvovýrobu pro domácí soukromé použití,
  - domácí přípravu potravin, manipulaci s nimi nebo na jejich skladování pro soukromou domácí potřebu,
  - výrobce dodávající malá množství výrobků z prvovýroby konečnému spotřebiteli nebo místnímu maloobchodu, který je dodává konečnému spotřebiteli,
  - výrobce dodávající malá množství masa z drůbeže a zajícovců poražených na farmě konečnému spotřebiteli nebo místnímu maloobchodu, který je dodává konečnému spotřebiteli jako čerstvé maso,
  - výrobce dodávající malá množství volně žijící zvěře nebo malá množství masa volně žijící zvěře poražených na farmě konečnému spotřebiteli nebo místnímu maloobchodu, který je dodává konečnému spotřebiteli,
  - myslivce (lovce), kteří dodávají malá množství volně žijící zvěře nebo malá množství masa volně žijící zvěře poražených na farmě konečnému spotřebiteli nebo místnímu maloobchodu, který je dodává konečnému spotřebiteli.
- Pokud není výslovně stanoveno jinak, nevztahuje se toto nařízení na maloobchod.
- Nařízení stanovuje požadavek na registraci (popř. schválení) provozovatele potravinářského podniku uvádějícího potraviny živočišného původu u příslušného dozorového orgánu.
- Zavádí povinnost označování **značkou zdravotní nezávadnosti**.
- Stanovuje hygienické podmínky pro produkty živočišného původu pocházející ze zemí mimo EU.
- V přílohách I až III stanovuje specifické hygienické požadavky na:
  - maso domácích kopytníků
  - maso drůbeže a zajícovců
  - maso farmové zvěře
  - maso volně žijící zvěře
  - mleté maso, masné polotovary a mechanicky oddělené maso (MOM)
  - masné výrobky
  - živé mlže
  - produkty rybolovu
  - syrové mléko a mléčné výrobky
  - vejce a vaječné výrobky
  - žabí stehýnka a hlemýždi
  - tavené živočišné tuky a škvarky
  - opracované žaludky, močové měchýře a střeva
  - želatina
  - kolagen

Základním evropským právním předpisem v oblasti označování potravin je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

- Stanovuje obecné zásady, požadavky a povinnosti v oblasti **označování potravin**.
- Nařízení se vztahuje na všechny provozovatele potravinářských podniků ve všech fázích potravinového řetězce, kde se jejich **činnosti týkají poskytování informací o potravinách spotřebitelům**. Použije se tedy na všechny potraviny určené pro konečného spotřebitele, včetně potravin dodávaných zařízeními společného stravování a potravin určených k dodání do těchto zařízení.
- Informace poskytované spotřebiteli **nesmí být zavádějící, zejména pokud jde o charakter**

potraviny, zvláště pak o její povahu, totožnost, množství, složení, vlastnosti, trvanlivost, zemi původu, způsob výroby apod. a **připisování účinků nebo vlastností, které potravina nemá**.

- Dále nesmí uvádět informace, které by u spotřebitele vyvolaly dojem, že dotčená potravina má **zvláštní charakteristiky, přestože stejné charakteristiky mají ve skutečnosti všechny podobné potraviny**. Zejména se jedná o výslovné zdůrazňování přítomnosti nebo nepřítomnosti určitých složek nebo živin. Informace o potravině nesmějí připisovat jakékoli potravině vlastnosti **umožňující zabránit určité lidské nemoci, zmírnit ji nebo ji vyléčit**, ani na tyto vlastnosti odkazovat.
- Za informace o potravině odpovídá ten provozovatel potravinářského podniku usazeného v EU (výrobce, balírna, dovozce, distributor nebo obchodník), **pod jehož jménem nebo obchodním názvem je potravina uváděna na trh**.

Další předpisy týkající se označování (příklady)

- Nařízení (ES) č. **1924/2006** o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin.
- Nařízení (ES) č. **1337/2013**, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. **1169/2011**, pokud jde o uvádění země původu nebo místa provenience u čerstvého, chlazeného a zmrazeného vepřového, skopového, kozího a drůbežího masa.
- Nařízení (ES) č. **1760/2000** ze dne 17. července 2000 o systému identifikace a evidence skotu, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa.
- Prováděcí nařízení Komise (EU) č. **543/2011** ze dne 7. června 2011, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. **1234/2007** pro odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny.
- Prováděcí nařízení Komise (EU) **2018/775** ze dne 28. května 2018, kterým se stanoví pravidla pro použití čl. 26 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, pokud jde o pravidla pro uvádění země původu nebo místa provenience primární složky potraviny.

Základním evropským právním předpisem týkající se úředních kontrol je nařízení (EU) č. 625/2017 o úředních kontrolách.

- Nařízení stanoví pravidla pro:
  - provádění úředních kontrol a jiných úředních činností příslušnými orgány členských států;
  - financování úředních kontrol;
  - správní pomoc a spolupráci mezi členskými státy
  - provádění kontrol Komisí v členských státech a ve třetích zemích;
  - přijímání podmínek, které musí být splněny ve vztahu ke zvířatům a zboží vstupujícím do Unie ze třetích zemí;
  - zavedení počítačového informačního systému pro správu informací a údajů souvisejících s úředními kontrolami.
- Nařízení se vztahuje na úřední kontroly prováděné za účelem ověření souladu s pravidly stanovenými buď na úrovni Unie, nebo členskými státy, k uplatňování právních předpisů Unie v těchto oblastech:
  - potraviny a bezpečnost potravin, důvěryhodnost a nezávadnost v jakékoliv fázi produkce, zpracování a distribuce potravin, včetně pravidel zaměřených na zajištění poctivého obchodního jednání a na ochranu zájmů a informovanosti spotřebitelů, jakož i na výrobu a použití materiálů a předmětů určených pro styk s potravinami;
  - záměrné uvolňování geneticky modifikovaných organismů (GMO) do životního prostředí pro účely produkce potravin a krmiv;
  - krmiva a bezpečnost krmiv v jakékoliv fázi jejich produkce, zpracování, distribuce a použití, včetně pravidel zaměřených na zajištění poctivého obchodního jednání a na ochranu zdraví, zájmů a informovanosti spotřebitelů;
  - požadavky týkající se zdraví zvířat;
  - prevence a minimalizace rizik pro zdraví lidí a zvířat, která představují vedlejší produkty živočišného původu a získané produkty;
  - požadavky na dobré životní podmínky zvířat;
  - ochranná opatření proti škodlivým organismům rostlin;

- požadavky na dodávání na trh a používání přípravků na ochranu rostlin a na udržitelné používání pesticidů, s výjimkou zařízení pro aplikaci pesticidů;
- ekologická produkce a označování ekologických produktů;
- používání a označování chráněných označení původu, chráněných zeměpisných označení a zaručených tradičních specialit.

Ilustrativní výčet dalších evropských předpisů (příklady):

- Společná organizace trhů se zemědělskými produkty
  - Nařízení (EU) č. **1308/2013** ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007
- Přidatné látky, enzymy, látky určené k aromatizaci, obohacování potravin (příklady)
  - Nařízení (ES) č. **1331/2008**, kterým se stanoví jednotné povolovací řízení pro potravinářské přidatné látky, potravinářské enzymy a látky určené k aromatizaci potravin.
  - Nařízení (ES) č. **1332/2008** o potravinářských enzymech.
  - Nařízení (ES) č. **1333/2008** o potravinářských přidatných látkách.
  - Nařízení (ES) č. **1334/2008** o látkách určených k aromatizaci a některých složkách potravin vyznačujících se aromatem pro použití v potravinách nebo na jejich povrchu.
  - Nařízení (ES) č. **1925/2006** o přidávání vitaminů a minerálních látek a některých dalších látek do potravin.
- Materiály a předměty určené pro styk s potravinami (příklady)
  - Nařízení (ES) č. **1935/2004** o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami.
  - Nařízení (EU) č. **10/2011** o materiálech a předmětech z plastů určených pro styk s potravinami.
  - Nařízení (ES) č. **450/2009** o aktivních a inteligentních materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami.
  - Nařízení (ES) č. **282/2008** o materiálech a předmětech z recyklovaných plastů určených pro styk s potravinami.
- Kontaminanty, pesticidy (příklady)
  - Nařízení (ES) č. **1831/2006**, kterým se stanoví maximální limity některých kontaminujících látek v potravinách
  - Nařízení (ES) č. **396/2005** o maximálních limitech rezidui pesticidů v potravinách a krmivech

2. Čím je tvořen národní právní rámec potravinového práva, uveďte jeho předmět a účel

Základní legislativou v ČR v oblasti potravinového práva je zejména Zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, v platném znění, který zpracovává předpisy Evropské unie a upravuje povinnosti provozovatelů potravinářských podniků a podnikatelů, kteří vyrábí nebo uvádí na trh tabákové výrobky a upravuje státní dozor nad plnění povinností vyplývajících ze zákona o potravinách.

Obsah zákona:

- Povinnosti provozovatelů potravinářského podniku
- Ozařování potravin
- Klasifikace jatečných zvířat
- Označování potravin
- Podmínky pro uvádění potravin na trh
- Tabákové výrobky
- Státní dozor
- Přestupky
- Sankce

Ilustrativní výčet příkladů prováděcích vyhlášek k zákonu o potravinách (komoditní vyhlášky)

- Vyhláška č. **397/2016** Sb., o požadavcích na mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje.
- Vyhláška č. **69/2016** Sb., požadavcích na maso, masné výrobky, produkty rybolovu a akvakultury a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich.
- Vyhláška č. **248/2018** Sb., o požadavcích na nápoje, kvasný ocet a droždí.
- Vyhláška č. **18/2020** Sb., o požadavcích na mlýnské obilné výrobky, těstoviny, pekařské výrobky a cukrářské výrobky a těsta.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie stanoví požadavky veterinární péče na chov a zdraví zvířat a na živočišné produkty, upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob, soustavu, působnost a pravomoc orgánů vykonávajících státní správu v oblasti veterinární péče, jakož i některé odborné veterinární činnosti a jejich výkon

Z hlediska potravinářství je zásadní zejména:

- **HLAVA III**
  - Základní veterinární požadavky na živočišné produkty
  - Veterinární vyšetření živočišných produktů
  - Povinnosti osob, které vyrábějí, zpracovávají a uvádějí na trh živočišné produkty
  - Povinnosti provozovatele jatek
  - Prodej zvířat a živočišných produktů v tržnicích a na tržištích, prodej živočišných produktů určených ke krmení zvířat
  - Vnitrostátní přeprava živočišných produktů
  - Prodej malých množství vlastních produktů z prvovýroby přímo konečnému spotřebiteli
- **HLAVA IV**
  - Veterinární podmínky obchodování se zvířaty a živočišnými produkty s členskými státy, jejich dovozu a tranzitu z třetích zemí a jejich vývozu do těchto zemí
- **HLAVA VI**
  - Státní správa ve věcech veterinární péče

Ilustrativní výčet příkladů prováděcích vyhlášek k veterinárnímu zákonu:

- Vyhláška č. **289/2007** o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny předpisy EU.
- Vyhláška č. **128/2009** o přizpůsobení veterinárních a hygienických požadavků pro některé potravinářské podniky, v nichž se zachází s živočišnými produkty.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, který mimo jiné vymezuje působnost a pravomoci orgánů ochrany veřejného zdraví v ČR a práva a povinnosti fyzických a právnických osob v souvislosti s ochranou veřejného zdraví. Dále zde najdeme definici pokrmu, nápojů, společného stravování.

Ilustrativní výčet příkladů prováděcích vyhlášek k zákonu o ochraně veřejného zdraví:

- Vyhláška č. **137/2004** Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných

Ilustrativní výčet příkladů dalších souvisejících zákonů:

- Zákon č. **61/1997** Sb., o lihu
- Zákon č. **146/2002** Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci
- Zákon č. **147/2002** Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském
- Zákon č. **255/2012** Sb., o kontrole
- Zákon č. **500/2004** Sb., správní řád

3. Čím je tvořen na evropské a národní úrovni právní rámec v oblasti označování potravin, uveďte jeho předmět a účel

Základním evropským právním předpisem v oblasti označování potravin je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

- Stanovuje obecné zásady, požadavky a povinnosti v oblasti **označování potravin**.
- Nařízení se vztahuje na všechny provozovatele potravinářských podniků ve všech fázích potravinového řetězce, kde se jejich **činnosti týkají poskytování informací o potravinách spotřebitelům**. Použije se tedy na všechny potraviny určené pro konečného spotřebitele, včetně potravin dodávaných zařízeními společného stravování a potravin určených k dodání do těchto zařízení.
- Informace poskytované spotřebiteli **nesmí být zavádějící**, zejména pokud jde o charakter potraviny, zvláště pak o její povahu, totožnost, množství, složení, vlastnosti, trvanlivost, zemi původu, způsob výroby apod. a **připisování účinků nebo vlastností, které potravina nemá**.
- Dále nesmí uvádět informace, které by u spotřebitele vyvolaly dojem, že dotčená potravina má **zvláštní charakteristiky, přestože stejné charakteristiky mají ve skutečnosti všechny podobné potraviny**. Zejména se jedná o výslovné zdůrazňování přítomnosti nebo nepřítomnosti určitých složek nebo živin.
- Informace o potravině nesmějí připisovat jakékoli potravině vlastnosti umožňující **zabránit určité lidské nemoci, zmírnit ji nebo ji vyléčit, ani na tyto vlastnosti odkazovat**.
- Za informace o potravině **odpovídá** ten provozovatel potravinářského podniku usazeného v EU (výrobce, balírna, dovozce, distributor nebo obchodník), **pod jehož jménem nebo obchodním názvem je potravina uváděna na trh**.
- Poskytované informace musí být jasné, čitelné a srozumitelné.
- Informace musí být uvedeny v jazyku srozumitelném v příslušné zemi (v ČR se na základě zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích se jedná o **češtinu**).

Další předpisy týkající se označování (příklady)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin

- Pojmem „**tvrzení**“ se rozumí jakékoliv **sdělení nebo znázornění, které není podle právních předpisů Evropské unie nebo vnitrostátních právních předpisů povinné**, včetně obrázkového, grafického nebo symbolického znázornění v jakékoli podobě, **které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že potravina má určité vlastnosti**.
- Aktualizovaný seznam výživových a zdravotních tvrzení je umístěn na stránkách Evropské komise (v angličtině) <http://ec.europa.eu/nuhclaims/>.

Výživové tvrzení

- Výživové tvrzení je dle nařízení (ES) č. 1924/2006 definováno jako jakékoliv tvrzení, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že **potravina má určité prospěšné výživové vlastnosti v důsledku**:
  - energetické (kalorické) hodnoty, kterou poskytuje, poskytuje ve snížené nebo zvýšené míře nebo neobsahuje,
  - živin či jiných látek, které buď obsahuje, obsahuje ve snížené či zvýšené míře, nebo neobsahuje
- Např.: **S VYSOKÝM OBSAHEM VLÁKNINY**
  - Tvrzení, že se jedná o potravinu s vysokým obsahem vlákniny, a jakékoli tvrzení, které má pro spotřebitele pravděpodobně stejný význam, lze použít pouze tehdy, obsahuje-li produkt alespoň 6 g vlákniny na 100 g nebo alespoň 3 g na 100 kcal.

Zdravotní tvrzení

- Zdravotním tvrzením se rozumí každé tvrzení, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že **existuje souvislost mezi kategorií potravin, potravinou nebo některou z jejích složek a zdravím. V tomto případě lze ale používat pouze:**

a) tvrzení schválená v souladu s nařízením (ES) č. 1924/2006 a obsažena v seznamu schválených tvrzení, např. v nařízení (EU) č. 432/2012, kterým se zřizuje seznam schválených zdravotních tvrzení při označování potravin jiných než tvrzení o snížení rizika onemocnění a o vývoji a zdraví dětí.

- Např.: **Jod přispívá k normální činnosti nervové soustavy.**
  - Tvrzení smí být použito pouze u potravin, které jsou přinejmenším zdrojem jodu podle vymezení v tvrzení ZDROJ [NÁZEV VITAMINU/VITAMINŮ] NEBO [NÁZEV MINERÁLNÍ LÁTKY/MINERÁLNÍCH LÁTEK] na seznamu v příloze nařízení (ES) č. 1924/2006.

b) tvrzení k rostlinám, jejichž posouzení nebylo ještě dokončeno, tzv. „On hold“ seznam

Uváděná výživová nebo zdravotní tvrzení nesmí:

- být nepravdivá, dvojsmyslná nebo klamavá,
- vyvolávat pochybnosti o bezpečnosti nebo výživové přiměřenosti jiných potravin,
- nabádat k nadměrné konzumaci určité potraviny nebo nadměrnou konzumaci omlouvat,
- uvádět nebo naznačovat, ani z nich nesmí vyplývat, že vyvážená a různorodá strava nemůže obecně zajistit přiměřené množství živin,
- uvádět nebo naznačovat, ani z nich nesmí vyplývat, že vyvážená a různorodá strava nemůže obecně zajistit přiměřené množství živin.

Ilustrativní výčet příkladů dalších evropských předpisů týkající se označování

- nařízení (ES) č. **1337/2013**, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011, pokud jde o uvádění země původu nebo místa provenience u čerstvého, chlazeného a zmrazeného vepřového, skopového, kozího a drůbežího masa
- prováděcí nařízení Komise (EU) č. **543/2011**, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 pro odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny
- Prováděcí nařízení Komise (EU) **2018/775**, kterým se stanoví pravidla pro použití čl. 26 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, pokud jde o pravidla pro uvádění země původu nebo místa provenience primární složky potraviny

Na **národní úrovni** jsou základní požadavky na označování všech potravin **stanoveny zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích**, a pro jednotlivé potraviny jsou pak stanoveny národní požadavky v prováděcích vyhláškách, a to zejména ve vyhlášce č. **417/2016 Sb.**, o některých způsobech označování potravin a „komoditních vyhláškách“.

Ilustrativní výčet příkladů komoditních vyhlášek:

- Vyhláška č. **397/2016 Sb.**, o požadavcích na mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje
- Vyhláška č. **69/2016 Sb.**, požadavcích na maso, masné výrobky, produkty rybolovu a akvakultury a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich
- Vyhláška č. **248/2018 Sb.**, o požadavcích na nápoje, kvasný ocet a droždí
- Vyhláška č. **18/2020 Sb.**, o požadavcích na mlýnské obilné výrobky, těstoviny, pekařské výrobky a cukrářské výrobky a těsta

Dále upravuje některé požadavky **Zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon**, který obsahuje zvláštní požadavky související s označováním některých produktů živočišného původu a jeho prováděcí vyhlášky, např. Vyhláška č. **289/2007** o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny předpisy EU.

4. Čím je tvořen právní rámec v oblasti úředních kontrol potravin. Popište organizaci úředních kontrol v ČR v oblasti potravin.

Základním evropským právním předpisem týkající se úředních kontrol je nařízení (EU) č. 625/2017 o úředních kontrolách

- **Nařízení stanoví pravidla pro:**
  - provádění úředních kontrol a jiných úředních činností příslušnými orgány členských států;
  - financování úředních kontrol;
  - správní pomoc a spolupráci mezi členskými státy
  - provádění kontrol Komisí v členských státech a ve třetích zemích;
  - přijímání podmínek, které musí být splněny ve vztahu ke zvířatům a zboží vstupujícím do Unie ze třetích zemí;
  - zavedení počítačového informačního systému pro správu informací a údajů souvisejících s úředními kontrolami.
- **Nařízení se vztahuje na úřední kontroly prováděné za účelem ověření souladu s pravidly stanovenými buď na úrovni Unie, nebo členskými státy, k uplatňování právních předpisů Unie v těchto oblastech:**
  - potraviny a bezpečnost potravin, důvěryhodnost a nezávadnost v jakékoliv fázi produkce, zpracování a distribuce potravin, včetně pravidel zaměřených na zajištění poctivého obchodního jednání a na ochranu zájmů a informovanosti spotřebitelů, jakož i na výrobu a použití materiálů a předmětů určených pro styk s potravinami;
  - záměrné uvolňování geneticky modifikovaných organismů (GMO) do životního prostředí pro účely produkce potravin a krmiv;
  - krmiva a bezpečnost krmiv v jakékoliv fázi jejich produkce, zpracování, distribuce a použití, včetně pravidel zaměřených na zajištění poctivého obchodního jednání a na ochranu zdraví, zájmů a informovanosti spotřebitelů;
  - požadavky týkající se zdraví zvířat;
  - prevence a minimalizace rizik pro zdraví lidí a zvířat, která představují vedlejší produkty živočišného původu a získané produkty;
  - požadavky na dobré životní podmínky zvířat;
  - ochranná opatření proti škodlivým organismům rostlin;
  - požadavky na dodávání na trh a používání přípravků na ochranu rostlin a na udržitelné používání pesticidů, s výjimkou zařízení pro aplikaci pesticidů;
  - ekologická produkce a označování ekologických produktů;
  - používání a označování chráněných označení původu, chráněných zeměpisných označení a zaručených tradičních specialit.
- Kontroly jsou prováděny na základě **Jednotného integrovaného víceletého vnitrostátního plánu kontrol ČR** (tzv. víceletý plán kontrol), jehož doba trvání je stanovena na tři roky s ohledem na možnost předvídat rámcový vývoj v příslušném orgánu, legislativě, ve financích a následně objektivněji plánovat činnosti. Víceletý kontrolní plán je sestavován na základě analýzy rizika. Kontaktním místem pro zpracování Víceletého plánu kontrol je Ministerstvo zemědělství, které jej zpracovává ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví, Generálním ředitelstvím cel, Státním úřadem pro jadernou bezpečnost a dozorovými orgány.
- Ministerstvo zemědělství každoročně zpracovává **Výroční zprávu z úředních kontrol ČR**. Zpráva obsahuje informace o počtu kontrol, jaké typy nedostatků se vyskytly, výsledky, analýzy výsledků a návod na zlepšení. Výroční zpráva z úředních kontrol ČR je poté předložena Komisi a použita jako podklad pro zprávu vyhodnocení, co se změnilo ve víceletém plánu.

Ilustrativní výčet příkladů předpisů legislativního rámce v oblasti úředních kontrol potravin na národní úrovni tvoří zejména:

- Zákon č. **255/2012** Sb., o kontrole (kontrolní řád)
- Zákon č. **500/2004** Sb., správní řád
- Zákon č. **110/1997** Sb., o potravinách a tabákových výrobcích
  - § 16 stanovuje rozdělení kompetencí dozorových orgánů v oblasti kontroly potravin

- Zákon č. **166/1999** Sb., o veterinární péči
  - stanovuje rozsah kompetencí Státní veterinární správy
- Zákon č. **258/2000** Sb., o ochraně veřejného zdraví
  - stanovuje rozsah kompetencí orgánů ochrany veřejného zdraví
- Zákon č. **146/2002** Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci
  - stanovuje rozsah kompetencí Státní zemědělské a potravinářské inspekce

5. Popište předmět a účel nařízení č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin.

Obsahuje ustanovení k zajištění vysoké úrovně ochrany lidského zdraví a zájmů spotřebitelů a současně k zajištění účinného fungování vnitřního trhu.

- Vztahuje se na **všechny fáze výroby, zpracování a distribuce potravin a krmiv.**
- Stanovuje **primární odpovědnost** provozovatele potravinářského podniku.
  - Provozovatel potravinářského podniku nebo krmivářského podniku ve všech fázích výroby, zpracování a distribuce má povinnost zajistit v podnicích, které řídí, aby potraviny nebo krmiva splňovaly požadavky potravinového práva a kontrolují plnění těchto požadavků.
- Nevztahuje se na prvovýrobu určenou pro osobní spotřebu ani na domácí přípravu potravin, manipulaci s nimi nebo jejich skladování za účelem osobní domácí spotřeby.
- Zavádí **obecné zásady** použitelné obecně pro potraviny a krmiva, zejména s ohledem na zachování bezpečnost potravin a krmiv:
  - **analýza rizika**
  - **sledovatelnost**
  - **zásada předběžné opatrnosti**
- Zavádí obecné požadavky potravinového práva:
  - požadavky na bezpečnost potravin a krmiv (definuje, co je „bezpečná potravina“)
  - požadavky na zajištění uvádění informací o potravinách způsobem, který zaručí, že spotřebitel nebude uváděn v omyl
- Cílem je ochrana zájmů spotřebitelů ve smyslu
  - **zabránění podvodným nebo klamavým praktikám,**
  - **zabránění falšování potravin,**
  - **zabránění jakýmkoliv praktikám, které mohou spotřebitele uvést v omyl.**
- Zavádí **systémy včasné výměny informací** (Rapid Alert System for Food and Feed, RASSF)
- Zřizuje **Evropský úřad pro bezpečnost potravin** (European Food Safety Authority, EFSA)

Zavádí základní definice potravinářského práva (příklady):

- **Potravina:** *jakákoli látka nebo výrobek (zpracovaný / částečně zpracovaný / nezpracovaný), který je určen ke konzumaci člověkem nebo lze důvodně předpokládat, že je člověk bude konzumovat.*
  - mezi potraviny se zahrnují nápoje, žvýkačky a jakékoli látky včetně vody, které jsou úmyslně přidávány do potraviny během její výroby, přípravy nebo zpracování
  - mezi potraviny se nezahrnují krmiva, živá zvířata (pokud nejsou připravena pro uvedení na trh k lidské spotřebě), rostliny před sklizní, léčivé přípravky, tabák a tabákové výrobky, omamné látky, rezidua a kontaminující látky.
- **Potravinářský podnik:** *veřejný nebo soukromý podnik (ziskový / neziskový), který vykonává činnost související s jakoukoli fází výroby, zpracování a distribuce potravin.*
- **Provozovatel potravinářského podniku:** *fyzická nebo právnická osoba odpovědná za plnění požadavků potravinářského práva v potravinářském podniku, který řídí.*
- **Sledovatelnost:** *možnost najít a vysledovat ve všech fázích výroby, zpracování a distribuce potraviny, krmivo, hospodářské zvíře nebo látku, která je určena k přimísení do potraviny nebo u níž se očekává, že takto bude přimísená.*
- **Analýza rizika:** *proces skládající se ze tří vzájemných propojených součástí: hodnocení rizika, řízení rizika a sdělování o riziku.*
- **Uvádění na trh:** *držení potravin za účelem prodeje, včetně nabízení k prodeji, jakož i distribuce a další formy převodu jako takové; (za úplaty nebo bezúplatně).*
- **Prvovýroba:** *chov zvířat nebo pěstování plodin, včetně sklizně, dojení. Rovněž zahrnuje lov zvířat, rybolov a sběr volně rostoucích plodů.*
- **Maloobchod:** *manipulace s potravinami nebo jejich zpracování a skladování v místě prodeje nebo dodávky konečnému spotřebiteli; zahrnuje distribuční terminály, provozovny veřejného stravování, závodní jídelny, restaurace a další podobné stravovací provozovny, obchody, distribuční centra supermarketů a velkoobchodní prodejny.*
- **Konečný spotřebitel:** *konečný spotřebitel potraviny, který už potravinu nepoužije v rámci*

provozování potravinářského podniku.

Další právní předpisy upravující specifika sledovatelnosti u živočišných výrobků (příklady):

Nařízení č. 931/2011 stanovuje požadavky na sledovatelnost potravin živočišného původu

- Oblast působnosti:
  - Toto nařízení se použije na potraviny, kterými se podle čl. 2 odst. 1 nařízení (ES) č. 852/2004 rozumí nezpracované a zpracované výrobky.
  - Toto nařízení se nepoužije na potraviny obsahující jak výrobky rostlinného původu, tak zpracované výrobky živočišného původu.
- **Požadavky na sledovatelnost** – Provozovatelé potravinářských podniků zajistí, aby byly provozovateli potravinářského podniku, kterému jsou potraviny dodávány, a na požádání i příslušnému orgánu poskytnuty tyto informace týkající se zásilek potravin živočišného původu:
  - přesný popis potraviny;
  - objem nebo množství potraviny;
  - jméno a adresa provozovatele potravinářského podniku, který potravinu odeslal;
  - jméno a adresa odesílatele (vlastníka), pokud je jiný než provozovatel potravinářského podniku, který potravinu odeslal
  - jméno a adresa provozovatele potravinářského podniku, kterému se potravina odesílá;
  - jméno a adresa příjemce (vlastníka), pokud je jiný než provozovatel potravinářského podniku, kterému se potravina odesílá;
  - odkaz na dávku, šarži nebo případně zásilku;
  - datum odeslání

6. Popište roli Evropského úřadu pro bezpečnost potravin.

Evropský úřad pro bezpečnost potravin (**European Food Safety Authority - EFSA**) byl zřízen na základě nařízení (ES) č. **178/2002** v roce 2002. Od roku 2005 je jeho stálým sídlem italská Parma.

Činnost úřadu zahrnuje tyto oblasti:

- bezpečnost potravin a krmiv
- výživa
- zdraví a dobré životní podmínky zvířat
- ochrana rostlin
- zdraví rostlin

Úkolem EFSA je mimo jiné zajišťovat unijním institucím a členským státům:

- shromažďovat vědecké údaje a poznatky pro přípravu legislativy
- poskytovat nezávislé a aktuální vědecké informace k otázkám bezpečnosti potravin
- informovat o svých poznatcích veřejnost
- spolupracovat s jednotlivými zeměmi EU, mezinárodními organizacemi a jinými zainteresovanými stranami
- zajišťováním spolehlivých informací posilovat důvěryhodnost systému EU monitorujícího bezpečnost potravin

Výstupy EFSA jsou podkladem pro tvůrce evropských předpisů, pravidel a strategií, a tak pomáhají chránit spotřebitele před riziky v potravinovém řetězci.

Evropský úřad pro bezpečnost potravin má čtyři orgány:

1. V čele úřadu **správní rada**, kterou tvoří 14 nezávislých odborníků a jeden zástupce EK, ti jsou jmenováni Radou ministrů po konzultaci s Evropským parlamentem. Při výběru jejich členů se dbá na vysokou úroveň odborné kvalifikace, široký rozsah znalostí a co možná nejširší geografickou různorodost v rámci EU.
  - Správní rada dohlíží na plnění poslání EFSA, je zodpovědná za plnění jeho úkolů. Každoročně schvaluje plán prací na následující rok a schvaluje souhrnnou zprávu za uplynulý rok,
  - jmenuje výkonného ředitele, předsedu vědeckého výboru a předsedy vědeckých komisí.
  - Členové rady jednají ve veřejném zájmu. Jsou nezávislí, nezastupují žádnou vládu, organizaci ani průmyslové odvětví.
2. **Výkonný ředitel** (jmenován správní radou na dobu pěti let) **a jeho sekretariát** je zodpovědný za provozní a personální záležitosti. Spolu s EK, EP a jednotlivými zeměmi EU se také podílí na přípravě ročního pracovního programu.
3. Výkonnému řediteli je k dispozici **poradní sbor**, pomáhá mu s přípravou návrhu pracovního programu. Členy tohoto sboru jsou zástupci orgánů evropských států, v jejichž kompetenci je posuzování rizik v jednotlivých zemích EU. Zastoupení jsou rovněž pozorovatelé z Norska, Islandu, Švýcarska, Komise a kandidátských zemí. Partnerskou organizací za ČR je odbor Bezpečnosti potravin Ministerstva zemědělství.
4. Vědeckou práci úřadu EFSA probíhá ve **Vědeckých komisích**, které se skládají z nezávislých expertů členských států jmenovaných správní radou na dobu tří let (nejsou to zaměstnanci EFSA). Za koordinaci a jednotu postupu při přípravě vědeckého stanoviska a poskytování vědeckých stanovisek úřadu odpovídá Vědecký výbor, který je složen z předsedů vědeckých komisí a nezávislých odborníků.

V současné době existuje 10 vědeckých panelů (komisí):

- pro potravinářské přídatné látky a nutriční zdroje přidané k potravinám (**ANS Panel**)
- pro materiály přicházející do styku s potravinami, enzymy, látky určené k aromatizaci a pomocné látky (**CEF Panel**);
- pro přísady a produkty nebo látky používané v krmivech (**FEEDAP Panel**);
- pro přípravky na ochranu rostlin a rezidua přípravků na ochranu rostlin (**PPR Panel**);

- pro geneticky modifikované organismy (**GMO Panel**);
- pro dietetické výrobky, výživu a alergie (**NDA Panel**);
- pro biologická nebezpečí (**BIOHAZ Panel**);
- pro kontaminující látky v potravinovém řetězci (**CONTAM Panel**);
- pro zdraví a pohodu zvířat (**AHAW Panel**);
- pro zdraví rostlin (**PLH Panel**)

7. Co je to RASFF a k čemu slouží.

- **Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva** (Rapid Alert System for Food and Feed, RASFF) byl zřízen na základě článku 50 nařízení (ES) č. **178/2002** a nařízení (EU) č. 16/2011, kterým se stanoví prováděcí opatření k systému rychlé výměny informací pro potraviny a krmiva. Fungování tohoto systému je v České republice podrobně upraveno Nařízením vlády č. 98/2005 Sb., kterým se stanoví systém rychlého varování o vzniku rizika ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv.
- **Slouží k rychlé výměně informací** týkajících se **potravin a krmiv**, které **představují riziko ohrožení zdraví lidí a které se vyskytují na společném trhu** těchto zemí.
- Zabraňuje uvedení zdravotně závadných potravin do oběhu a zajišťuje stažení či likvidaci při jejich výskytu.

Členové systému RASFF

- Všechny členské státy EU
- Země EHP (Norsko, Lichtenštejnsko a Island), přičemž příspěvky od zemí EHP koordinuje sekretariát ESVO
- Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) a
- Evropská komise jakožto správce systému.
- V návaznosti na dohodu, která vstoupila v platnost dne 1. ledna 2009, je částečně členem systému i Švýcarsko, a sice pokud jde o odmítnutí produktů živočišného původu na hranicích.

Jak systém funguje v praxi

- Vše začíná oznámením některého člena sítě RASFF o závažném (přímém či nepřímém) riziku pro veřejné zdraví v souvislosti s určitou potravinou nebo krmivem. Tuto informaci dostane Evropská komise (jakožto správce systému), která oznámení ověří a ihned je předá ostatním členům sítě.
- Používá se společná šablona, aby byly uvedeny všechny důležité a užitečné informace včetně údajů o produktu, zjištěném riziku (rizicích), přijatých opatřeních a informací o výsledovatelnosti produktu.
- Po obdržení těchto informací ověří ostatní země, které jsou členy systému, zda se jich toto riziko také týká. Pokud se produkt vyskytuje na jejich trhu, jsou schopny jej s použitím informací obsažených v oznámení vysledovat. Poté podají zprávu o tom, co zjistily a jaká opatření přijaly pro transparentní a vzájemné informování všech členů RASFF. V případě produktů z EU podává členský stát, z něhož produkt pochází, rovněž zprávu o výsledku svých šetření s ohledem na původ, distribuci a příčinu zjištěného problému. Ostatní země pak mohou neprodleně podniknout potřebné kroky.
- V návaznosti na oznámení některého člena systému RASFF navíc systém umožňuje ostatním zemím požádat o vysvětlení, pokud jde o načasování, rozsah nebo povahu oznámení. Například pokud existují důkazy, že případný incident mohl být oznámen dříve, je možné požádat oznamující zemi o vysvětlení.

V rámci systému RASFF jsou odesílány čtyři typy oznámení:

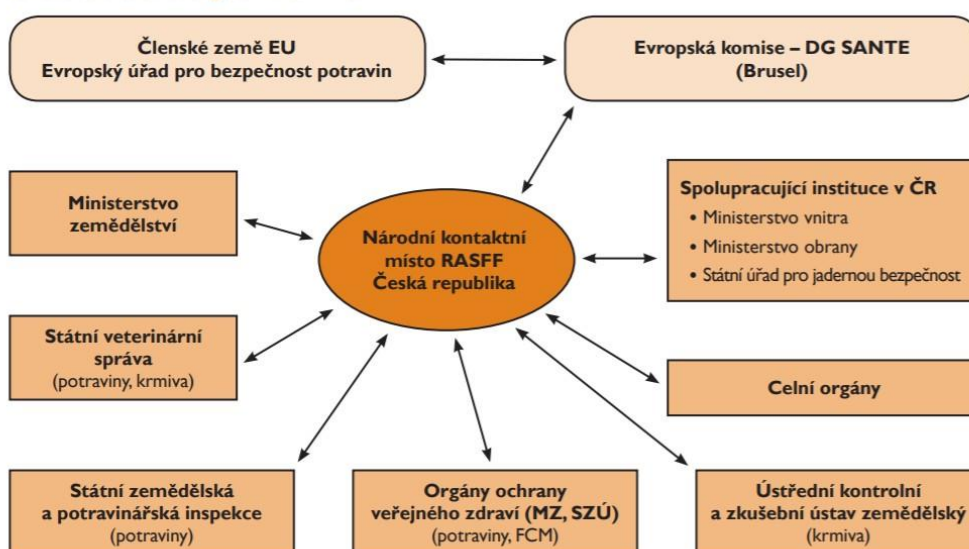
1. **Varování** jsou zasílána, pokud jsou potraviny či krmiva představující vážné rizika nabízeny spotřebitelům ke koupi (tj. jsou stále na trhu) a je tedy nutné rychle jednat.
2. **Informace** se používají v případech, kdy rizikové potraviny či krmiva již nejsou na trhu nebo se riziko nepovažuje za závažné, tudíž není od ostatních členů rychlý postup vyžadován.
3. **Odmítnutí na hranicích** se týká zásilek potravin a krmiv, které byly testovány a odmítnuty na vnějších hranicích EU (a EHP – evropský hospodářský prostor), bylo-li u nich zjištěno zdravotní riziko.
4. **Novinky** jsou veškeré informace týkající se bezpečnosti potravin a krmiv, které nejsou sdělovány prostřednictvím varování či informací, avšak jsou považovány za významné pro kontrolní orgány.

Příklady: aflatoxiny v ořechách, přítomnost *Listeria Monocytogenes* v paštice, benzo(a)pyren v sezamovém oleji

RASFF v České republice

- Zkušební provoz systému RASFF v ČR byl zahájen v srpnu 2003 zveřejněním dokumentu Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva v ČR ve Věstníku Ministerstva zemědělství.
- S platností od 1.3.2005 fungování RASFF v ČR upravuje Nařízením vlády č. 98/2005 Sb., kterým se stanoví systém rychlého varování o vzniku rizika ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv.
- **Národním kontaktním místem RASFF je Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI).**
- Kontaktní místo soustřeďuje informace od všech členů sítě, do které patří:
  - Ministerstvo zemědělství,
  - Ministerstvo zdravotnictví,
  - Ministerstvo spravedlnosti,
  - Státní úřad pro jadernou bezpečnost,
  - Státní zemědělská a potravinářská inspekce,
  - Státní veterinární správa,
  - Orgány ochrany veřejného zdraví (Ministerstvo zdravotnictví),
  - Orgány ochrany veřejného zdraví (Ministerstvo vnitra),
  - Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský,
  - Celní orgány,
  - Orgány veterinárního dozoru (Ministerstvo obrany),
  - Ústav zemědělské ekonomiky a informací.

Obrázek č. 1: Schéma fungování RASFF v ČR

Zdroj: MZe

- Koordinačním místem je sekretariát Koordinační skupiny bezpečnosti potravin při Ministerstvu zemědělství.
- Týdenní přehledy notifikací jsou zveřejňovány na stránkách dozorových orgánů nebo na stránkách Informačního centra bezpečnosti potravin (www.bezpecnostpotravin.cz).
- Ministerstvo zemědělství zpracovává pravidelně od roku 2005 **Zprávu o činnosti systému RASFF v ČR**. Zpráva obsahuje vysvětlení fungování systému, zhodnocení funkčnosti systému, textové a grafické vyhodnocení jednotlivých typů oznámení a toxikologický slovníček.

8. Popište prvky analýzy rizik a co se jimi rozumí. Uveďte informační zdroje pro spotřebitele v působnosti resortu zemědělství ohledně kvality a bezpečnosti potravin.

Analýza rizika

- Rizikem se rozumí míra pravděpodobnosti nepříznivého účinku na zdraví vyplývající z nebezpečí a závažnosti tohoto účinku.
  - Jedna z definic **rizika** v sobě zahrnuje odpovědi na následující tři otázky:
    - **Co se může stát?**
    - **S jakou pravděpodobností se to může stát?**
    - **Jaké jsou důsledky?**
- Cílem **analýzy rizika** je **riziko minimalizovat**.
- Analýza rizika je v tzv. Bílé knize bezpečnosti potravin (White paper on foodsafety) a nařízení (ES) č. 178/2002 označena jako klíčový princip pro strategii zajištění bezpečnosti potravin. Opatření regulující potraviny a krmiva, přijatá členskými státy a Společenstvím, by měla být obecně založena na analýze rizika.
- Podle Strategie bezpečnosti potravin České republiky politika bezpečnosti (nezávadnosti) potravin důsledně vychází z analýzy rizika.
- Analýza rizika dle nařízení (ES) č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin:

Čl. 3 pro účely nařízení (ES) č. 178/2002 se rozumí:

- „**rizikem**“ *míra pravděpodobnosti nepříznivého účinku na zdraví a závažnosti tohoto účinku, vyplývající z existence určitého nebezpečí;*
- „**analýzou rizika**“ *proces skládající se ze tří vzájemně propojených součástí: hodnocení rizika, řízení rizika a sdělování o riziku;*
- „**hodnocením rizika**“ *vědecky podložený proces skládající se ze čtyř fází: identifikace nebezpečí, popisu nebezpečí, odhadu expozice a charakterizace rizika;*
- „**řízením rizika**“ *proces odlišný od hodnocení rizika, při němž se zvažují strategické alternativy a současně se vedou konzultace se zúčastněnými osobami, bere se v úvahu hodnocení rizika a další oprávněné faktory a v případě potřeby se volí vhodná preventivní a kontrolní opatření;*
- „**sdělováním o riziku**“ *interaktivní výměna informací a stanovisek v průběhu celého procesu analýzy rizika, které se týkají nebezpečí a rizik, faktorů souvisejících s rizikem a vnímáním rizika, mezi těmi, kdo provádějí hodnocení a řízení rizika, mezi spotřebiteli, potravinářskými a krmivářskými podniky, akademickou obcí a dalšími zúčastněnými osobami; tato výměna zahrnuje rovněž vysvětlení výsledků hodnocení rizika a důvodů pro rozhodnutí v rámci řízení rizika;*
- „**nebezpečím**“ *biologické, chemické nebo fyzikální činitele v potravinách nebo krmivech nebo stav potravin nebo krmiv, které mohou mít nepříznivý účinek na zdraví;*

Obecný rámec analýzy rizika je proces skládající se ze tří vzájemně propojených prvků:

- **hodnocení rizika** (vědecké poradenství a analýza dostupných informací)
- **řízení** (management) **rizika** (legislativa a kontrola)
- **komunikace o riziku** (proces výměny informací a stanovisek o riziku na úrovni odpovědných státních a podnikatelských subjektů a směrem ke spotřebitelské veřejnosti)
- Tři propojené složky analýzy rizika představují systematický postup pro stanovení účinných, přiměřených a cílených opatření nebo jiných kroků k ochraně zdraví.

Hodnocení rizik

- Hodnocením rizika se rozumí vědecky podložený proces, jehož cílem je riziko podrobně popsat, aby jej bylo možné účelně ovlivňovat. Proces se skládá ze čtyř kroků:
  - 1. identifikace nebezpečí,**
  - 2. popis nebezpečí,**
  - 3. hodnocení expozice**
  - 4. odhad rizika**
- Na úrovni EU byl pro potřeby hodnocení rizik zřízen **Evropský úřad bezpečnosti potravin**, jenž poskytuje EK a dalším orgánům EU vědecky podložené informace nezbytné pro jejich činnost a rozhodování.
- V ČR se na hodnocení rizik dlouhodobě podílí **odborná pracoviště státních i nestátních výzkumných ústavů, vysokých škol a univerzit**. Pro posílení oblasti hodnocení rizik v potravinovém řetězci byly ustaveny tzv. **vědecké výbory**.
- Za hodnocení zdravotních rizik plynoucích z expozice nebezpečnými činiteli z potravin je obecně odpovědné Ministerstvo zdravotnictví. **Hodnocení rizika je prováděno na základě dat získaných pravidelným dlouhodobým monitoringem** (např. monitorovací programy ministerstev zdravotnictví, zemědělství a životního prostředí), **ve zvláštních případech na výzkumných pracovištích, ale také, při splnění určitých podmínek, i v rámci rutinní kontrolní činnosti v celém řetězci od prvovýroby až po spotřebu potravin**.
- Jedinečnou roli hraje získávání údajů přímo na skupinách spotřebitelů prostřednictvím epidemiologických studií. Na získávání těchto primárních dat se podílejí odborné instituce z celé České republiky, dále státní dozorové orgány, vysoké školy a univerzity. Velký počet producentů dat na druhou stranu způsobuje, že získaná data jsou ukládána v různých formátech a jsou obtížně porovnatelná.

Řízení rizik

- Řízením rizika se myslí především vytváření a uvádění v život příslušné legislativy a provádění státního dozoru nad dodržováním požadavků právních předpisů – tedy výkon úřední kontroly.

Komunikace o riziku

- Komunikace o riziku je vzájemná výměna informací (včetně výsledků hodnocení rizika a základů pro rozhodování v rámci řízení rizik), a to mezi hodnotiteli rizika, manažery rizika, spotřebiteli, potravinářskými a krmivářskými podniky, akademickou obcí a dalšími zúčastněnými stranami.
- Komunikace o riziku je rozhodující pro průběžnou informovanost spotřebitelů a utlumení neopodstatněných obav, pokud jde o BP. Sdělované informace musí být přesné, včasné a ověřené.
- Všechny organizace činné v systému BP informují veřejnost o výsledcích své činnosti prostřednictvím tiskových zpráv, které jsou umístovány na webové stránky těchto organizací a jsou k dispozici všem sdělovacím prostředkům, a zpravidla také prostřednictvím výročních zpráv o činnosti. V oprávněných případech jsou svolávány tiskové konference.

Informační zdroje pro spotřebitele

Internetové stránky www.bezpecnostpotravin.cz

- Stránky poskytují základní informace o problematice bezpečnosti potravin a systému jejího zabezpečení v rámci ČR. K dispozici jsou tiskové zprávy dozorových orgánů, hlášení systému rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF), aktuální informace o možném riziku z potravin, hygieně při manipulaci s potravinami, ale i informace z oblasti výživových doporučení.), aktuální informace o možném riziku z potravin, hygieně při manipulaci s potravinami, ale i informace z oblasti výživových doporučení.

Bezpečnost potravin A-Z

- Na internetových stránkách www.bezpecnostpotravin.cz se nachází odkaz na slovník Bezpečnost potravin A-Z, který objasňuje základní termíny z problematiky bezpečnosti potravin, potravinářství, výživy a z dalších souvisejících oborů.

Internetové stránky foodsafety.cz

- Internetové stránky bezpecnostpotravin.cz lze přepnout do anglického jazyka (www.foodsafety.cz). Tyto stránky jsou určeny zahraničním uživatelům. Poskytují jim informace o tom, jak funguje v České republice systém zabezpečení nezávadných potravin. Uživatelé ze zahraničí mají k dispozici vybrané překlady tiskových zpráv dozorových orgánů a kontakty na organizace, které jsou součástí systému bezpečnosti potravin v ČR. Dostávají rovněž informace z koordinačního místa (Focal Point) pro technickou a vědeckou spolupráci s EFSA. Poskytují jim informace o tom, jak funguje v České republice systém zabezpečení nezávadných potravin. Uživatelé ze zahraničí mají k dispozici vybrané překlady tiskových zpráv dozorových orgánů a kontakty na organizace, které jsou součástí systému bezpečnosti potravin v ČR.

Internetové stránky viscojis.cz

- Internetové stránky www.viscojis.cz jsou primárně určeny spotřebitelům. Na jejich tvorbě se podílejí odborníci z resortu ministerstva zdravotnictví a ministerstva zemědělství, a to ve spolupráci s odborníky z České zemědělské univerzity. Uvedené stránky poskytují seriózní a ověřené informace o potravinách, možných rizicích z konzumace potravin, výživových a hygienických doporučeních a řadu zajímavostí z domova i ze zahraničí.

Aplikace do mobilních telefonů "Víš, co jíš?"

- Ministerstva zemědělství spustilo aplikaci „Víš, co jíš“. Program přináší přehledný seznam povolených potravinářských přídatných látek (tzv. Éček) s jejich detailním popisem a výkladový slovník pojmů „Bezpečnost potravin A-Z“.

Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI)

- Na webových stránkách SZPI pod záložkou pro spotřebitele najdeme výsledky jejich kontrol. Obsahují také odkaz na "Potraviny na pranýři" (www.potravinynapranryi.cz). Na těchto webových stránkách uvádí SZPI a Státní veterinární správa výsledky svých kontrolních činností.
- Potraviny na pranýři lze stáhnout také jako aplikaci do chytrých telefonů.

9. Vysvětlete význam pojmu „bezpečná potravina“ a „sledovatelnost potravin“.

Bezpečná potravina:

- Pojem „bezpečnost potravin“ používaný jako překlad anglického „food safety“, je termín obsažený v tzv. **Bílé knize EU** (White paper on foodsafety, EC 2000). Cílem tohoto materiálu bylo harmonizovat postupy zajišťování bezpečnosti potravin v celé EU.
- Definice pojmu „bezpečná potravina“ je uvedena v **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002**, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin.

Čl. 14 Nařízení (ES) č. 178/2002 uvádí, že:

1. *Potravina nesmí být uvedena na trh, není-li bezpečná.*
2. *Potravina se nepovažuje za bezpečnou, jeli považována za*
  - a) *škodlivou pro zdraví;*
  - b) *nevhodnou k lidské spotřebě.*
3. *Při rozhodování o tom, zda potravina je nebo není bezpečná, se berou v úvahu*
  - a) *obvyklé podmínky použití potraviny spotřebitelem a v každé fázi výroby, zpracování a distribuce a*
  - b) *informace poskytnuté spotřebiteli, včetně informací na štítku nebo dalších informací obecně dostupných spotřebiteli o tom, jak zamezit škodlivým účinkům určité potraviny nebo skupiny potravin na zdraví.*
4. *Při rozhodování o tom, zda je potravina škodlivá pro zdraví, se berou v úvahu*
  - a) *pravděpodobné okamžité nebo krátkodobé nebo dlouhodobé účinky dotyčné potraviny nejen na zdraví osoby, která ji konzumuje, ale také na zdraví dalších generací;*
  - b) *pravděpodobné kumulativní toxické účinky;*
  - c) *zvláštní zdravotní citlivost určité skupiny spotřebitelů, jeli potravina pro tuto skupinu spotřebitelů určena.*
5. *Při rozhodování o tom, zda potravina není vhodná k lidské spotřebě, se bere v úvahu skutečnost, zda není potravina s ohledem na své zamýšlené použití nepřijatelná pro lidskou spotřebu z důvodu kontaminace cizorodými nebo jinými látkami nebo z důvodu hniloby, kažení nebo rozkladu.*
6. ***Pokud je nebezpečná potravina součástí dávky, šarže nebo zásilky potravin zařazených do stejné kategorie nebo odpovídajících stejnému popisu, předpokládá se, že všechny potraviny v dané dávce, šarži nebo zásilce rovněž nejsou bezpečné, pokud důkladné šetření neprokáže, že neexistují důkazy o tom, že zbytek dávky, šarže nebo zásilky není bezpečný.***
7. *Potravina, která je v souladu se zvláštními předpisy Společenství upravujícími bezpečnost potravin, se považuje za bezpečnou z hledisek, na něž se vztahují dotyčné předpisy Společenství.*
8. *Skutečnost, že potravina splňuje podmínky zvláštních předpisů použitelných pro tuto potravinu, nebrání příslušným orgánům přijímat vhodná opatření k omezení jejího uvádění na trh nebo k jejímu stažení z trhu, pokud existují důvody pro podezření, že navzdory tomuto souladu není potravina bezpečná.*
9. *Neexistují-li žádné zvláštní předpisy Společenství, považuje se potravina za bezpečnou, jeli v souladu se zvláštními normami vnitrostátního potravinového práva členského státu, na jehož území je uvedena na trh, pokud jsou tyto předpisy vypracovány a uplatňovány, aniž jsou dotčena ustanovení Smlouvy, a zejména její články 28 a 30.*

Sledovatelnost potravin:

- Sledovatelností (traceability, vysledovatelnost, dohledatelnost) se podle článku 3 nařízení o bezpečnosti potravin č. 178/2002 **miní možnost najít a vysledovat ve všech fázích výroby, zpracování a distribuce** potravinu, krmivo, hospodářské zvíře nebo látku určenou k přimísení do potraviny nebo krmiva.
- Pro zajištění sledovatelnosti jsou podnikatelé působící v agropotravinářském sektoru **povinni zavádět systémy a postupy**, které umožní, aby potřebné informace byly na požádání poskytnuty příslušným orgánům.
- Článek 18 nařízení (ES) č. 178/2002 formuluje povinnosti skrze cíle, jichž je třeba dosáhnout, neformuluje však postupy, jež je nutné k dosažení cíle dodržet. Přestože tedy existuje povinnost zavést nějaký systém k zajištění sledovatelnosti, není postup vedoucí ke splnění této povinnosti dále specifikován. Z toho vyplývá, že je na povinném subjektu, aby si jakýmkoliv způsobem systém sledovatelnosti nastavil, a při kontrole prokázal, že zavedený systém splňuje obecné požadavky nařízení (ES) č. 178/2002.
- Článek 18 nařízení (ES) č. 178/2002 nestanoví, jaké informace o potravinách mají být z důvodu sledovatelnosti provozovatelem potravinářského podniku uchovávány. Je požadováno po provozovatelích potravinářských podniků, aby byli schopni identifikovat každého dodavatele (potravin, krmiv, zvířat určených k produkci potravin a jakékoliv jiné látky, která je určena k přimísení do potraviny nebo krmiva nebo u níž se předpokládá, že do nich bude přimísená) či podniky, kterým svoje výrobky dodal. Z podstaty čl. 18 nařízení (ES) č. 178/2002 vyplývá, že je nutné disponovat informací, jaký produkt byl tímto způsobem dodán/odebrán. V zájmu provozovatelů potravinářských podniků je, aby jednotlivé produkty, ať již odebrané či dodávané, byly blíže specifikovány, neboť nedostatek informací v podnikovém „systému“ sledovatelnosti by mohl vést k širšímu dopadu případných uložených opatření. Z tohoto důvodu je vhodné dokumentovat příjem surovin a jejich využití, zmíněnou distribuci výrobků a také označování výrobní šarže. Je ovšem na každém, jak si požadavek sledovatelnosti uvnitř podniku zajistí. V případě zjištěné závažné závady u potraviny je pomocí takto poskytnutých informací možno dohledat příčinu a provést opatření, aby se závada neopakovala.
- Jednou z možností usnadnění a provedení procesu je používání počítačových programů. Jedním z nástrojů sledovatelnosti u zvířat je např. používání dokumentu (passport) doprovázejícího jatečné zvíře od narození po porážku.
- Orgány provádějící dozor v potravinářských podnicích posuzují v rámci inspekci schopnost podniku vysledovat historii produktu.

10. Co je předmětem a účelem tzv. „Hygienického balíčku“, specifikujte, jaké oblasti jednotlivé předpisy upravují.

Obecná pravidla a požadavky na hygienu jsou obsaženy v tzv. hygienickém balíčku, souboru právních předpisů, které v samém základu upravují podmínky, které provozovatel potravinářského podniku musí splňovat, aby zajistil výrobu zdravotně nezávadných potravin.

Každý provozovatel potravinářského podniku by tedy měl zajistit při všech prováděných činnostech a manipulaci s potravinami ty nejlepší podmínky, které zaručí, že nedojde k ohrožení bezpečnosti potravin.

Mezi stěžejní součásti hygienického balíčku patří:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. **852/2004** o hygieně potravin, v platném znění,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. **853/2004**, kterým se stanoví zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu, v platném znění,

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin

- **Hlavním cílem je zachování vysoké úrovně ochrany spotřebitele s ohledem na bezpečnost potravin.**
- Stanovuje obecná pravidla pro hygienu potravin vztahující se na provozovatele potravinářských podniků.
- Přihlíží zejména k těmto zásadám:
  - Primární odpovědnost za bezpečnost potravin nese provozovatel potravinářského podniku.
  - Zásada nezbytnosti zajištění bezpečnosti potravin v celém potravinovém řetězci.
  - Používání postupů správné výrobní a hygienické praxe a postupů založených na zásadách HACCP.
- Nařízení se nevztahuje se na:
  - prvovýrobu pro soukromé domácí použití,
  - domácí přípravu potravin, manipulaci s nimi nebo na jejich skladování pro soukromou domácí potřebu,
  - výrobce dodávající malá množství vlastních produktů z prvovýroby konečnému spotřebiteli nebo místnímu maloobchodu, který je dodává konečnému spotřebiteli,
  - sběrná střediska a koželužny.
- Nařízení stanovuje požadavek na registraci provozovatele potravinářského podniku u příslušného dozorového orgánu.
- Příloha I v část A obsahuje požadavky na prvovýrobu.
- Příloha II obsahuje požadavky pro provozovatele potravinářského podniku provádějící činnosti v jakékoliv fázi výroby, zpracování a distribuci potravin následujících po fázích prvovýroby.
- Příloha II obsahuje obecné vymezení požadavků pro specifické oblasti:
  - Obecné požadavky na potravinářské prostory
  - Zvláštní požadavky na prostory pro přípravu, ošetření nebo zpracování potravin
  - Požadavky na pojízdné nebo přechodné prostory, prostory užívané jako soukromý obytný dům, v němž se však pravidelně připravují potraviny k uvedení na trh, a na pojízdné automaty
  - Přeprava
  - Požadavky na zařízení
  - Potravinářský odpad
  - Zásobování vodou

- Osobní hygiena
- Ustanovení týkající se potravin
- Ustanovení týkající se prvního balení a dalšího balení potravin
- Tepelné ošetření
- Školení

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004, kterým se stanoví zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu

- Stanovuje zvláštní pravidla na hygienu potravin živočišného původu, která doplňují pravidla stanovená nařízením (ES) č. 852/2004.
- Pravidla se vztahují na nezpracované i zpracované produkty živočišného původu.
- Nařízení se nevztahuje na:
  - prvovýrobu pro domácí soukromé použití,
  - domácí přípravu potravin, manipulaci s nimi nebo na jejich skladování pro soukromou domácí potřebu,
  - výrobce dodávající malá množství výrobků z prvovýroby konečnému spotřebiteli nebo místnímu maloobchodu, který je dodává konečnému spotřebiteli,
  - výrobce dodávající malá množství masa z drůbeže a zajícovců poražených na farmě konečnému spotřebiteli nebo místnímu maloobchodu, který je dodává konečnému spotřebiteli jako čerstvé maso,
  - výrobce dodávající malá množství volně žijící zvěře nebo malá množství masa volně žijící zvěře poražených na farmě konečnému spotřebiteli nebo místnímu maloobchodu, který je dodává konečnému spotřebiteli,
  - myslivce (lovce), kteří dodávají malá množství volně žijící zvěře nebo malá množství masa volně žijící zvěře poražených na farmě konečnému spotřebiteli nebo místnímu maloobchodu, který je dodává konečnému spotřebiteli.
- Pokud není výslovně stanoveno jinak, nevztahuje se toto nařízení na maloobchod.
- Nařízení stanovuje požadavek na registraci (popř. schválení) provozovatele potravinářského podniku uvádějícího potraviny živočišného původu u příslušného dozorového orgánu.
- Zavádí povinnost označování značkou zdravotní nezávadnosti.
- Stanovuje hygienické podmínky pro produkty živočišného původu pocházející ze zemí mimo EU.
- V přílohách I až III stanovuje specifické hygienické požadavky na:
  - maso domácích kopytníků
  - maso drůbeže a zajícovců
  - maso farmové zvěře
  - maso volně žijící zvěře
  - mleté maso, masné polotovary a mechanicky oddělené maso (MOM)
  - masné výrobky
  - živé mlže
  - produkty rybolovu
  - syrové mléko a mléčné výrobky
  - vejce a vaječné výrobky
  - žabí stehýnka a hlemýždi
  - tavené živočišné tuky a škvarky
  - opracované žaludky, močové měchýře a střeva
  - želatina
  - kolagen

11. Popište základní princip HACCP.

- **Analýza nebezpečí v kritických kontrolních bodech (Hazard Analysis Critical Control Point, HACCP) je systém sloužící k zajištění nezávadnosti potravin** a je jedním ze základních nástrojů, jak účinně předcházet rizikům ohrožujícím bezpečnost potravin.
- Nařízení (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin stanovuje, aby provozovatel potravinářského podniku měl vytvořen a zaveden jeden nebo více stálých postupů vycházející ze zásad systému analýzy rizika a stanovení kritických kontrolních bodů (HACCP).
- Tento systém je považován za užitečný nástroj k zajištění zdravotní nezávadnosti potravin a pokrmů.
- Zavedení systému může pomoci také ke snížení a minimalizaci ztrát, optimalizaci nákladů a ke zlepšení chodu provozu jako takového.
- V rámci tohoto systému se stanovují kritické body (tzn. technologické operace, jednotlivá strojní zařízení nebo místa), v nichž může dojít k chybě ohrožující nezávadnost výsledné potravin, a v nichž lze takovou chybu zjistit (změřit) a poté i napravit. V těchto kritických bodech se systematicky sledují a regulují parametry, které jsou z hlediska příslušné potravin rozhodující, aby se zabránilo vzniku nebezpečného produktu.
- HACCP je tedy preventivní postup, kterým by se mělo zabránit, aby vůbec vznikla závadná potravina.

7 kroků HACCP:

1. **Určení nebezpečí, kterému se musí předcházet**
  - Provádí se analýza rizika, při které se stanovují v každém kroku technologického postupu fyzikální, chemická a biologická nebezpečí a pro vyhodnocení se bere se do úvahy pravděpodobnost výskytu a závažnost jeho dopadu na zdraví spotřebitele.
2. **Určení kritických kontrolních bodů v určitém úseku nebo úsecích podniku k eliminaci nebo omezení a přijatelnou úroveň**
  - Nejčastěji se jedná o krok, který je zásadní pro eliminaci rizika na minimum, např. přejímka surovin, tepelné zpracování (pasterace mléka, sterilace konzerv), zachování teplotního řetězce při manipulaci a skladování potravin (teplota v lednici, mrazáku) apod.
3. **Stanovení kritických mezí v kritických kontrolních bodech, které tvoří hranici mezi přípustností a nepřípustností**
4. **Zavedení účinných postupů sledování v kritických kontrolních bodech**
  - Např. měření teplot
5. **Stanovení nápravných opatření, pokud se zjistí, že kritický kontrolní bod není pod kontrolou**
  - Např. při nedostatečném tepelném opracování mléka se mléko znovu tepelně opracuje
6. **Stanovit postupy k ověření, že výše uvedená opatření jsou účinná (a pravidelně je provádět)**
7. **Stanovení dokumentů a záznamů dokládajících účinné uplatňování těchto opatření**

Nařízení (ES) č. 852/2004 umožňuje při implementaci kritických kontrolních bodů určitou flexibilitu, aniž by došlo ke snížení bezpečnosti potravin. Princip flexibility by se měl aplikovat zejména v malých podnicích (tj. při drobném podnikání). Lze jej uplatnit zejména tam, kde se manipulace s potravinami provádí v souladu s postupy, které jsou dobře známé a které jsou často součástí obvyklého odborného školení provozovatelů potravinářského podniku (např. pekařství, cukrárenství, maloobchody). V těchto provozech může stačit vlastní příručka správné praxe aplikovaná na danou provozovnu nebo může použít vlastní dokumentovaný systém kontroly zajišťující prokazatelně bezpečnost potravin, hygienu a sanitaci a zásady správné praxe. Tyto postupy nicméně musí zahrnovat všechna významná rizika a provozovatelé si musí jasně definovat postupy na kontrolu těchto rizik a nápravných opatření, která je nutno udělat v případě problémů.

12. U nařízení (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům uveďte základní účel, předmět a popište jeho obsah.

Základním evropským právním předpisem v oblasti označování potravin je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

Toto nařízení stanoví základ pro **zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitelů v souvislosti s informacemi o potravinách** s přihlédnutím k rozdílům ve vnímání spotřebitelů a jejich informačních potřebách při současném zajištění plynulého fungování vnitřního trhu:

- Stanovuje obecné zásady, požadavky a povinnosti v oblasti označování potravin.
- Nařízení se vztahuje na všechny provozovatele potravinářských podniků ve všech fázích potravinového řetězce, kde se jejich **činnosti týkají poskytování informací o potravinách spotřebitelům**. Použije se tedy na všechny potraviny určené pro konečného spotřebitele, včetně potravin dodávaných zařízeními společného stravování a potravin určených k dodání do těchto zařízení.
- Informace poskytované spotřebiteli **nesmí být zavádějící**, zejména pokud jde o **charakter potraviny**, zvláště pak o její **povahu, totožnost, množství, složení, vlastnosti, trvanlivost, zemi původu, způsob výroby** apod. a **připisování účinků** nebo **vlastností, které potravina nemá**.
- Dále nesmí uvádět informace, které by u spotřebitele vyvolaly dojem, že dotčená potravina má zvláštní charakteristiky, přestože stejné charakteristiky mají ve skutečnosti všechny podobné potraviny. Zejména se jedná o výslovné zdůrazňování přítomnosti nebo nepřítomnosti určitých složek nebo živin. Informace o potravině nesmějí připisovat jakékoli potravině vlastnosti umožňující zabránit určité lidské nemoci, zmírnit ji nebo ji vyléčit, ani na tyto vlastnosti odkazovat.
- Za informace o potravině odpovídá ten provozovatel potravinářského podniku usazeného v EU (výrobce, balírna, dovozce, distributor nebo obchodník), pod jehož jménem nebo obchodním názvem je potravina uváděna na trh.
- Informace poskytované spotřebiteli musí být jasné, čitelné a srozumitelné.
- Stanovuje povinnost uvádět informace o potravině ve snadno srozumitelném jazyce. V České republice je zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích stanovena povinnost uvádět informace o potravinách v českém jazyce.
- Stanovuje se minimální velikost písma na 1,2 mm, pro obaly menší než 80 cm² 0,9 mm

Povinně provozovatel potravinářského podniku označí následující informace:

a) název potraviny

- zákonný název
  - Název stanovený právním předpisem (např. masný výrobek tepelně opracovaný).
  - Pokud takový název neexistuje, použije se vžitý. Pokud vžitý neexistuje nebo se nepoužívá, použije se název popisný).
- vžitý název (např. mětský salám, svíčková)
- popisný název (např. pažitková pomazánka)

b) seznam složek

- Uvozuje se slovem „Složení:“ a obsahuje všechny složky potraviny seřazené sestupně podle hmotnosti stanovené v okamžiku jejich použití při výrobě.

c) každou látku nebo pomocnou látku uvedenou na seznamu v příloze II nebo odvozenou z látky či produktu uvedených na seznamu v příloze II způsobující alergie nebo nesnášenlivost, která byla použita při výrobě nebo přípravě potraviny a je v konečném výrobku stále přítomna, byť v pozměněné podobě

d) množství určitých složek nebo skupin složek

e) čisté množství potraviny

f) datum minimální trvanlivosti nebo datum použitelnosti

g) zvláštní podmínky uchování nebo podmínky použití

- Pokud tak stanovuje právní předpis nebo pokud by jejich neuvedení znemožnilo jejich správné užití.

i) jméno nebo obchodní název a adresu provozovatele potravinářského podniku uvedeného v čl. 8 odst. 1

j) zemi původu nebo provenience v případech, které určuje čl. 26

- Země původu se povinně uvádí na:
  - hovězím mase, vepřovém, drůbežím, hovězím, kozím a skopovém
  - čerstvém ovoci a zelenině
  - rybách
  - olivovém oleji
  - medu.

k) návod k použití v případě, že potraviny, kterou by bez tohoto návodu bylo obtížné odpovídajícím způsobem použít

l) u nápojů s obsahem vyšším než 1,2% objemových skutečný obsah alkoholu v procentech objemových

m) výživové údaje

- Povinné výživové údaje obsahují informace o
  - energetické hodnotě a
  - množství tuku, nasycených mastných kyselin, sacharidů, cukrů, bílkovin a soli.
- Obsah povinných výživových údajů je možné doplnit o:
  - mononenasycené mastné kyseliny,
  - polynenasycené mastné kyseliny,
  - polyalkoholy,
  - škrob,
  - vlákninu,
  - veškeré vitamíny a minerály uvedené v seznamu v bodě A části A přílohy XIII, které jsou přítomné ve významném množství vymezených v bodě 2 části A přílohy XIII.

Jiné živiny než vymezené výše uvedeným nařízením, není možné v tabulce výživových hodnot uvést!

Z povinnosti neuvádět tabulku výživových údajů jsou vyjmuty např.: nezpracované produkty obsahující pouze jedinou složku nebo skupinu složek, sůl a náhražky soli, žvýkačky, potraviny dodávané v malém množství přímo konečnému spotřebiteli nebo do místního maloobchodu přímo zásobujícího konečného spotřebitele (viz § 6 odst. 4 zákona č. 110/1997 Sb.)

Další povinné údaje a způsob uvádění informací jsou obsaženy v přílohách nařízení (příklady)

- seznam látek nebo produktů vyvolávající alergie nebo nesnášenlivost,
- potraviny, jejichž označení musí obsahovat jeden nebo více dalších údajů (baleno v ochranné atmosféře, se sladidlem, obsahuje aspartam),
- seznam potravin, které jsou osvobozeny od požadavku na povinné výživové údaje (voda, jednosložkové potraviny, žvýkačky, stolní sladidla, sůl a její náhražky, byliny a koření...), způsob uvedení množství složek,
- způsob uvedení údaje o čistém množství,
- způsob uvedení data minimální trvanlivosti, data použitelnosti a datum zmrazení,
- způsob uvedení výživových údajů...aj.

Ilustrativní výčet dalších předpisů týkající se označování

- Nařízení (ES) č. **1924/2006** o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin
- Nařízení (ES) č. **1337/2013**, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011, pokud jde o uvádění země původu nebo místa provenience u čerstvého, chlazeného a zmrazeného vepřového, skopového, kozího a drůbežího masa
- Prováděcí nařízení Komise (EU) č. **543/2011** ze dne 7. června 2011, kterým se stanoví Prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 pro odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny
- Prováděcí nařízení Komise (EU) **2018/775** ze dne 28. května 2018, kterým se stanoví pravidla pro použití čl. 26 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, pokud jde o pravidla pro uvádění země původu nebo místa provenience primární složky potraviny

13. U zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích ve znění pozdějších předpisů uveďte základní účel, předmět a popište jeho obsah.

Základní legislativou v ČR v oblasti potravinového práva je především zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, v platné znění, který zpracovává předpisy Evropské unie a upravuje povinnosti provozovatelů potravinářských podniků a podnikatelů, kteří vyrábí nebo uvádí na trh tabákové výrobky a upravuje státní dozor nad plněním povinností vyplývajících ze zákona o potravinách.

Obsah zákona:

- Povinnosti provozovatelů potravinářského podniku
- Ozařování potravin
- Klasifikace jatečných zvířat
- Označování potravin
- Podmínky pro uvádění potravin na trh
- Tabákové výrobky
- Státní dozor
- Přestupky
- Sankce

Přehled zákona:

- **Povinnosti provozovatelů potravinářských podniků (PPP):**
  - Provozovatel potravinářského podniku má povinnost zejména
  - dodržovat smyslové, fyzikální, chemické a mikrobiologické požadavky na jakost potravin
  - dodržování technologických a hygienických požadavků ve všech fázích výroby, balení, krájení přepravě, uchovávání a manipulace s potravinou
  - dodržovat požadavky stanovené předpisy EU upravující požadavky na potraviny nebo mezinárodní smlouvy, kterými je ČR vázána
  - uvádět povinné informace o potravinách v českém jazyce, pokud je potravina uváděna na trh v ČR
  - splnění oznamovací povinnosti o zahájení činnosti dozorovému orgánu
- **Stanovuje povinnosti PPP, kteří vyrábějí nebo dovážejí potraviny určené pro zvláštní výživu**
- **Stanovuje informační povinnosti PPP – PPP, který vyrábí nebo uvádí na trh potravinu,**
  - do níž byly přidány vitamíny, minerální látky či látky s nutričním či fyziologickým účinkem nebo
  - doplněk stravy,
  - počáteční a pokračovací kojeneckou výživu,
  - obilný přírůstek a potravinu pro malé děti
  - potravinu pro zvláštní lékařské účely
  - náhradu celodenní stravy pro regulaci hmotnosti,

...je povinen oznámit MZe před uvedením na trh informace o těchto potravinách.
- **Ozařování potravin**
  - stanoví podmínky pro použití UV paprsku či ionizujícího záření k ošetření potravin, druhy potravin a surovin, které takto ošetřil,
  - uchovávání písemné dokumentace po dobu 5 let,
  - stanoví podmínky pro dovoz ozářených potravin ze třetích zemí

- **Stanovuje povinnosti při klasifikaci těl jatečných zvířat**
    - Stanovuje, kdo provádí klasifikaci (osoba, která získala osvědčení vydané ministerstvem a předpoklady pro získání tohoto osvědčení),
    - Stanovuje povinnost vést písemnou dokumentaci a povinnosti sdělení výsledků klasifikace jatečných zvířat.
  - **Stanovuje povinnost označování potravin**
    - navazuje na nařízení (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelů
    - nařízení (EU) č. 1169/2011 stanovuje primárně požadavky pro balené potraviny – nebalené potraviny jsou na národní úrovni v zákoně č. 110/1997 Sb.
- Konkrétně:**
- § 6 stanovuje požadavky pro **balené potraviny**
  - § 7 stanovuje požadavky pro **zabalené potraviny**
  - § 8 stanovuje požadavky na **nebalené potraviny**
  - § 9 stanovuje **způsob označování** potravin
  - § 9a stanovuje požadavky pro označování **pokrmů**

§ 6 Označování potravin

(1) Provozovatel potravinářského podniku, pod jehož jménem nebo obchodní firmou je balená potravina uváděna na trh, nebo není-li usazen v Evropské unii, dovozce potraviny na trh Evropské unie, je povinen kromě dodržení požadavků přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího označování potravin zajistit na obalu potraviny určeném pro spotřebitele nebo pro zařízení stravovacích služeb, nebo na etiketě k obalu připojené, uvedení a přesnost

- a) údajů o třídě jakosti, stanoví-li tak prováděcí právní předpis nebo přímo použitelný předpis Evropské unie,*
- b) údajů podle čl. 9 odst. 1 písm. b) a čl. 22 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 u nápojů obsahujících více než 1,2 % objemových alkoholu podle podmínek pro balené potraviny stanovených nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011,*
- c) jména a příjmení nebo názvu anebo obchodní firmy a adresy sídla provozovatele potravinářského podniku, který potravinu vyrobil, u nápoje obsahujícího více než 20 % objemových alkoholu,*
- d) dalších údajů, stanoví-li tak prováděcí právní předpis nebo veterinární zákon.*

(2) Provozovatel potravinářského podniku uvedený v odstavci 1 může uvést symbol "e" na obalu pro označení množství potraviny jen tehdy, pokud byly splněny požadavky stanovené zákonem o metrologii.

(3) Způsob označení balených potravin stanoví prováděcí právní předpis.

(4) Za malé množství potravin, které je osvobozené od požadavku na povinné deklarování výživových údajů na základě přílohy V bodu 19 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011, se považuje množství potraviny, které je výrobcem dodávané přímo konečnému spotřebiteli nebo do místního maloobchodu, kterým se rozumí potravinářský podnik nebo hospodářství provozující maloobchod přímo zásobující konečného spotřebitele na území České republiky, a bylo vyrobeno výrobcem, který v posledním uzavřeném účetním období předcházejícím okamžiku, kdy byla potravina vyrobena

- a) zaměstnával maximálně průměrný přepočtený počet 10 zaměstnanců, jejichž pracovní pozice uvedená v pracovní smlouvě přímo souvisí s výrobou potravin, nebo*

b) dosáhl maximálního ročního obrátu 20 000 000 Kč.

§ 7

(1) Provozovatel potravinářského podniku, pod jehož jménem nebo obchodní firmou je potravina zabalená bez přítomnosti spotřebitele pro účely bezprostředního prodeje podle přímo použitelného předpisu Evropské unie o označování potravin²⁹⁾ uváděna na trh, nebo není-li usazen v Evropské unii, dovozce potraviny na trh Evropské unie, je povinen podle podmínek stanovených pro balené potraviny přímo použitelným předpisem Evropské unie o označování potravin³⁰⁾ zajistit na obalu potraviny určeném pro spotřebitele nebo pro zařízení stravovacích služeb uvedení a přesnost těchto údajů:

- a) jméno a příjmení nebo název anebo obchodní firma a adresa sídla provozovatele potravinářského podniku, který potravinu vyrobil,
- b) název potraviny,
- c) čisté množství,
- d) seznam složek,
- e) země nebo místo původu,
- f) způsob uchování, jde-li o potraviny, u nichž by při nesprávném uchování mohla být ohrožena bezpečnost nebo zhoršena jakost stanovená prováděcím právním předpisem nebo deklarovaná výrobcem,
- g) datum použitelnosti nebo datum minimální trvanlivosti,
- h) údaje podle čl. 10 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011,
- i) údaje podle čl. 44 odst. 1 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011,
- j) údaj o množství hlavní složky v hmotnostních procentech, stanoví-li tak prováděcí právní předpis.

(2) Provozovatel potravinářského podniku uvedený v odstavci 1 je povinen na obale určeném pro spotřebitele nebo pro zařízení stravovacích služeb zajistit uvedení a přesnost

- a) údajů o třídě jakosti, stanoví-li tak prováděcí právní předpis nebo přímo použitelný předpis Evropské unie,
- b) dalších údajů, stanoví-li tak prováděcí právní předpis nebo přímo použitelný předpis Evropské unie).

(3) Způsob označení potravin zabalených bez přítomnosti spotřebitele pro účely přímého prodeje stanoví prováděcí právní předpis.

(4) Povinnost označení údajem podle odstavce 1 písm. a) se nevztahuje na nezpracovaný produkt).

§ 8

(1) Provozovatel potravinářského podniku, který uvádí na trh nebalenou potravinu, je povinen tam, kde je tato potravina přímo nabízena k prodeji spotřebiteli, v její těsné blízkosti viditelně umístit snadno čitelný údaj obsahující jméno nebo obchodní název a adresu sídla provozovatele potravinářského podniku, který potravinu vyrobil, údaj o množství hlavní složky v hmotnostních procentech, stanoví-li tak prováděcí právní předpis, údaj o třídě jakosti, stanoví-li tak prováděcí právní předpis nebo přímo použitelný předpis Evropské unie, a podle podmínek stanovených pro balené potraviny přímo použitelným předpisem Evropské unie o označování potravin³⁰⁾ tyto údaje:

- a) název potraviny,
- b) země nebo místo původu včetně označení původu potraviny stanovené přímo použitelným předpisem Evropské unie⁴⁵⁾,
- c) údaje podle čl. 10 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011,
- d) údaj o čistém množství u pekařských a cukrářských výrobků⁴⁶⁾,
- e) údaje podle čl. 9 odst. 1 písm. b) a c) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č.

1169/2011, jde-li o potravinu nabízenou k prodeji samoobslužným způsobem.

(2) Provozovatel potravinářského podniku uvedený v odstavci 1 je povinen v blízkosti místa nabízení nebalené potraviny k prodeji viditelně zpřístupnit podle podmínek stanovených pro balené potraviny přímo použitelným předpisem Evropské unie o označování potravin²⁹) další snadno čitelné údaje:

- a) datum použitelnosti nebo datum minimální trvanlivosti,
- b) údaje podle čl. 44 odst. 1 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011,
- c) další údaje, stanoví-li tak prováděcí právní předpis nebo přímo použitelný předpis Evropské unie).

(3) Provozovatel potravinářského podniku uvedený v odstavci 1 může údaje podle odstavce 2 písm. a) uvést pouze na etiketě nebo obalu potraviny zabalené v místě prodeje na žádost spotřebitele.

(4) Provozovatel potravinářského podniku uvedený v odstavci 1 je povinen na vyžádání spotřebitele sdělit nebo v blízkosti místa nabízení nebalené potraviny k prodeji viditelně a snadno čitelně zpřístupnit údaje podle čl. 9 odst. 1 písm. b) a čl. 22 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011.

(5) Způsob označování nebalených potravin stanoví prováděcí právní předpis.

(6) Povinnost podle odstavce 1 uvést údaj obsahující jméno nebo obchodní název a adresu sídla provozovatele potravinářského podniku, který potravinu vyrobil, se nevztahuje na nezpracovaný produkt.

(7) Údaj o zemi nebo místu původu podle odstavce 1 písm. b) může být poskytnut v těsné blízkosti skupiny potravin viditelně a snadno čitelně jako souhrnná informace vztahující se ke skupině potravin, kdy z této informace bude jasně a srozumitelně zřejmá souvislost mezi poskytnutými údaji a konkrétními potravinami.

§ 9

(1) Provozovatel potravinářského podniku, který potravinu vyrábí, zpracovává nebo balí nebo je prvním prodejcem usazeným v Evropské unii, uvede potravinu na trh s připojeným údajem, který umožňuje určení totožnosti šarže, ke které potraviny patří.

(2) Pokud se jedná o balenou potravinu podle přímo použitelného předpisu Evropské unie o označování potravin³⁰), uvede provozovatel potravinářského podniku uvedený v odstavci 1 při uvádění na trh označení šarže na balení potraviny nebo na etiketě, která je k němu připojena.

(3) Pokud se nejedná o balenou potravinu podle odstavce 2, uvede provozovatel potravinářského podniku uvedený v odstavci 1 při uvádění potraviny na trh označení šarže na vnějším obalu, ve kterém je potravina uváděna na trh, zejména obalu přepravním nebo skupinovém, nebo pokud to není možné, zahrne ho do průvodní dokumentace, která je předána současně s touto potravinou nebo ještě před jejím dodáním.

(4) Povinnost označit potravinu označením šarže se nevztahuje na

- a) potraviny, které jsou po výstupu ze zemědělské prvovýroby
  - 1. prodávány nebo dodávány na místa přechodného uskladnění, přípravy nebo balení,
  - 2. dopravovány do organizací producentů, nebo
  - 3. shromažďovány pro okamžité použití v provozním systému přípravy nebo zpracování,

- b) potraviny, které nejsou v místě prodeje konečnému spotřebiteli baleny,
- c) potraviny, které jsou zabaleny v místě prodeje na žádost spotřebitele nebo zabaleny pro účely přímého prodeje,
- d) obaly, jejichž největší plocha je menší než 10 cm²,
- e) jednotlivé porce zmrzliny a mraženého krému, u kterých se označení šarže uvede na skupinovém obalu,
- f) potraviny označené datem minimální trvanlivosti nebo datem použitelnosti, pokud je toto datum vyjádřeno jako nekódované označení dne a měsíce v uvedeném pořadí.

(5) Způsob označování šarže stanoví prováděcí právní předpis.

§ 9a

(1) Provozovatel potravinářského podniku, který provozuje stravovací službu, je povinen při uvádění nebalených pokrmů, pokrmů zabalených v místě prodeje na žádost spotřebitele a pokrmů zabalených bez přítomnosti spotřebitele do hotového balení pro bezprostřední prodej na trh způsobem podle prováděcího právního předpisu viditelně zpřístupnit snadno čitelnou informaci

- a) názvu potraviny podle čl. 9 odst. 1 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011,
- b) podle čl. 9 odst. 1 písm. c) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011,
- c) množství pokrmu, o datu použitelnosti nebo o datu minimální trvanlivosti u pokrmů stanovených prováděcím právním předpisem, pokud vhodným způsobem neinformuje spotřebitele, že tyto pokrmy jsou určeny k přímé spotřebě bez skladování,
- d) podmínkách uchování, popřípadě o návodu k použití, u pokrmů stanovených prováděcím právním předpisem.

(2) Na pokrmy, které jsou uváděny na trh při provozování stravovací služby nebalené nebo jsou-li zabaleny v místě prodeje na žádost spotřebitele nebo zabaleny bez přítomnosti spotřebitele do hotového balení pro bezprostřední prodej, se nevztahují ustanovení § 7 až 9 tohoto zákona.

(3) Provozovatel potravinářského podniku, který provozuje stravovací službu, je povinen dodržovat technologické požadavky na výrobu pokrmů a jejich přípravu, požadavky na způsob uvádění pokrmů na trh, podmínky uchovávání a manipulace s pokrmy, smyslové, fyzikální, chemické a mikrobiologické požadavky na bezpečnost pokrmů a požadavky na označování pokrmů ve fázi jejich výroby, přípravu nebo uvádění na trh před jejich nabízením spotřebiteli stanovené prováděcím právním předpisem.

Pravidla pro uvádění odkazu na původ potraviny z České republiky upravuje § 9b.

Zákon č. 110/1997 Sb. dále upravuje:

- **Podmínky při uvádění potravin na trh – je zakázáno uvádět na trh**
  - klamavě označené potraviny,
  - s prošlým datem použitelnosti,
  - neznámého původu,
  - překračující nejvyšší přípustné úrovně kontaminace radionuklidy či ozáření v rozporu s požadavky tohoto zákona
  - obsahující látky v rozporu s požadavky na složení doplňků stravy nebo látky zakázané při výrobě potravin podle vyhlášky o doplňcích stravy a složení potravin
  - **zdánlivě totožné** s potravinou uváděnou na trh v jiných členských státech Evropské unie, ačkoliv potravina uváděná na trh v České republice má podstatně odlišné složení nebo vlastnosti, pokud to není odůvodněno oprávněnými a objektivními skutečnostmi a pokud není potravina opatřena snadno přístupnou a dostatečnou informací o tomto

odlišném složení nebo vlastnostech – tzv. „**dvojitá kvalita potravin**“

- **Problematiku tabákových výrobků (TV) a výrobků související s TV**
  - označování TV
  - uvádění nových TV na trh
  - elektronické cigarety a náhradní náplně do nich
  - bylinné výrobky určené ke kouření,
  - stanovuje informační povinnost výrobcům a dovozcům TV,
  - upravuje přeshraniční prodej TV, e-cigaret a jejich náplní, sledovatelnost TV)
- **Vymezuje státní dozor a jednotlivé dozorové orgány a jejich kompetence**
- **Definuje správní delikty a vymezuje peněžité sankce (příklady)**
  - do 50 mil. pro nebezpečné potraviny,
  - do 10 mil. nedodržení požadavků na složení, klamavé označování
  - do 3 mil. používání nevodných obalových materiálů
  - do 1 mil. nesplnění oznamovací povinnosti

Ilustrativní výčet prováděcích vyhlášek k zákonu o potravinách (komoditní vyhlášky) - příklady

- Vyhláška č. **397/2016** Sb., o požadavcích na mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jédle tuky a oleje
- Vyhláška č. **69/2016** Sb., požadavcích na maso, masné výrobky, produkty rybolovu a akvakultury a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich
- Vyhláška č. **248/2018** Sb., o požadavcích na nápoje, kvasný ocet a droždí
- Vyhláška č. **18/2020** Sb., o požadavcích na mlýnské obilné výrobky, těstoviny, pekařské výrobky a cukrářské výrobky a těsta

14. U zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči ve znění pozdějších předpisů uveďte základní účel, předmět a popište jeho obsah týkající se oblasti potravin.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči stanoví požadavky veterinární péče na chov a zdraví zvířat a na živočišné produkty, upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob, soustavu, působnost a pravomoc orgánů vykonávajících státní správu v oblasti veterinární péče, jakož i některé odborné veterinární činnosti a jejich výkon.

Z hlediska potravinářství je zásadní zejména:

HLAVA III (§ 18 až § 27b)

Základní veterinární požadavky na živočišné produkty

- Živočišné produkty musí
  - odpovídat požadavkům na jejich výrobu, zpracování, skladování, přepravu a uvádění na trh, stanoveným tímto zákonem, zvláštními právními předpisy a předpisy Evropské unie
  - být zdravotně nezávadné a bezpečné z hlediska ochrany zdraví lidí a zvířat, zejména nesmí být zdrojem rizika šíření nález a nemocí přenosných ze zvířat na člověka
  - vyhovovat mikrobiologickým kritériím a nesmí obsahovat rezidua a kontaminující látky v množstvích, která podle vědeckého hodnocení představují nebezpečí pro zdraví lidí,
  - být, není-li stanoveno tímto zákonem nebo předpisy Evropské unie jinak, stanoveným způsobem opatřeny značkou zdravotní nezávadnosti, anebo pokud není použít značka zdravotní nezávadnosti stanoveno, identifikační značkou.
- Živočišné produkty, které jsou určeny k lidské spotřebě, musí být získány ze zvířat, která
  - splňují veterinární požadavky na zvířata příslušného druhu stanovené tímto zákonem, zvláštními právními předpisy a předpisy Evropské unie,
  - nepocházejí z hospodářství, podniku, území nebo části území, které podléhá omezujícím nebo zakazujícím veterinárním opatřením, jež se vztahují na daná zvířata a jejich produkty a jež byla přijata podle pravidel stanovených tímto zákonem nebo zvláštními právními předpisy vzhledem k výskytu slintavky a kulhavky, klasického moru prasat, vezikulární choroby prasat, afrického moru prasat, moru skotu, newcastleské choroby, aviární chřivky nebo moru malých přežvýkavců, anebo vzhledem k výskytu nález vodních živočichů, ryb a měkkýšů, uvedených ve zvláštních právních předpisech,
  - nebyla porážena, jde-li o maso a masné výrobky, v podniku, v němž během procesu porážení a výroby byla přítomna zvířata nakažená nebo podezřelá z nákazy uvedené pod písmenem b), anebo jatečně opracovaná těla nebo části těl těchto zvířat, dokud nebylo takové podezření vyloučeno,
  - jsou v souladu, jde-li o vodní živočichy a živočichy pocházející z akvakultury, s požadavky stanovenými zvláštním právním předpisem.

Veterinární vyšetření živočišných produktů

- Každý, kdo uvádí do oběhu maso nebo orgány jatečných a jiných zvířat, jakož i výrobky z nich k výživě lidí nebo ke krmení zvířat, může tak učinit až po vyšetření, posouzení a označení těchto produktů způsobem stanoveným tímto zákonem a čl. 18 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625, a to v souladu s výsledky provedeného vyšetření a posouzení.

Není-li stanoveno jinak, lze uvádět na trh pouze

- zvěřinu, která pochází ze zvěře ulovené a usmrcené v souladu se zvláštními právními předpisy, a která je v souladu se zvláštními právními předpisy¹⁶⁾ označena způsobem umožňujícím její identifikaci,
- ryby, korýše, měkkýše, žáby a jiné živočichy vodního a suchozemského prostředí určené k výživě lidí, kteří byli získáni dovozeným způsobem lovu (výlovu), odchytu nebo sběru,
- o mléko, které bylo získáno od zvířat, jejichž zdravotní stav, způsob chovu a výživy neovlivňují nepříznivě jeho zdravotní nezávadnost, a které bylo mlékárensky ošetřeno, jakož i výrobky z tohoto mléka. Požadavek výroby mléčných výrobků z mlékárensky ošetřeného mléka však neplatí, pokud schválený technologický postup vyžaduje se zřetelem na vlastnosti výrobku, aby bylo při jeho výrobě použito mlékárensky neošetřené mléko; pro tyto účely se výrobou mléčných výrobků rozumí postup vedoucí ke změně charakteru tohoto mléka,
- o vejce, která byla prosvícena a stanoveným způsobem označena v § 17a),
- o med, mateří kašičku nebo včelí vosk, které jsou zdravotně nezávadné a pochází od klinicky zdravého včelstva

Povinnosti osob, které vyrábějí, zpracovávají a uvádějí na trh živočišné produkty

Osoby, které jako podnikatelé **získávají, vyrábějí, zpracovávají, ošetřují, balí, skladují, přepravují a uvádějí na trh živočišné produkty** (dále jen "**zacházejí se živočišnými produkty**") v podniku, závodě, popřípadě jiném zařízení, jež jsou pod státním veterinárním dozorem, mají v souladu s předpisy Evropské unie odpovědnost za to, aby v jednotlivých fázích potravinového řetězce nebyla ohrožena zdravotní nezávadnost živočišných produktů **jsou povinny**:

- v souladu s předpisy Evropské unie požádat krajskou veterinární správu o schválení a registraci, popřípadě jen o registraci podniku, závodu, popřípadě jiného zařízení, oznámit krajské veterinární správě datum zahájení činnosti a provozovat ji až po schválení, popřípadě registraci a oznamovat krajské veterinární správě změny údajů rozhodných z hlediska schválení, popřípadě registrace. V žádosti uvedou vedle náležitostí podle správního řádu druhy činností, které hodlají provozovat. Podmínky schválení, podmíněného schválení, pozastavení nebo odejmutí schválení jsou stanoveny předpisy Evropské unie,
- zabezpečit ve všech fázích výroby, zpracování a uvádění živočišných produktů na trh, aby nedocházelo k šíření nálezů a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, a se zřetelem na povahu činnosti a druh živočišných produktů
  - o dodržovat veterinární a hygienické požadavky na výrobu, zpracování a uvádění živočišných produktů na trh, jakož i technologické postupy,
  - o zpracovat a dodržovat zásady organizace provozu, opatření k zajištění výroby zdravotně nezávadných surovin a potravin živočišného původu a vlastní kontroly hygienických podmínek výroby, jakož i technické, technologické a personální podmínky sanitace (dále jen "provozní a sanitační řád"), a předložit provozní a sanitační řád včetně příslušných změn ke schválení krajské veterinární správě,
  - o provádět v souladu s provozním a sanitačním řádem pravidelný úklid, čištění, dezinfekci, deratizaci a dezinsekcii provozních prostorů a zařízení a používat k tomu přípravky schválené podle tohoto zákona nebo zvláštních právních předpisů⁵⁾,
  - o vést náležitou dokumentaci o průběhu a výsledcích kontrol dodržování hygienických požadavků a zásad uvedených v bodě 1, uchovávat ji po dobu nejméně 1 roku, není-li stanoveno jinak, a předkládat ji na požádání úřednímu veterinárnímu lékaři,
- označovat potraviny živočišného původu stanoveným způsobem,
- zaměstnávat při zacházení se živočišnými produkty pouze osoby způsobilé k takové činnosti podle zvláštních právních předpisů, dbát o jejich kvalifikaci a odbornou výchovu a vést je k dodržování hygienických požadavků na výrobu, zpracování a uvádění živočišných produktů

- na trh a k dodržování požadavků osobní hygieny,
- provádět soustavně vlastní kontroly hygienických podmínek výroby včetně stanovených mikrobiologických kritérií, odběru vzorků a jejich kontrolních vyšetření, vést záznamy o výsledcích těchto vyšetření, uchovávat tyto záznamy po dobu nejméně 2 let a na požádání je spolu s laboratorními protokoly poskytovat úřednímu veterinárnímu lékaři. Jde-li o laboratorní vyšetření k potvrzení zdravotní nezávadnosti živočišných produktů, musí být provedeno v laboratoři, které bylo vydáno pro příslušný druh vyšetřování osvědčení o akreditaci,
- vytvářet vhodné podmínky k provádění odborných veterinárních úkonů potřebných podle tohoto zákona a čl. 18 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625 ke kontrole zdravotní nezávadnosti živočišných produktů a dodržování hygienických požadavků na výrobu, zpracování a uvádění živočišných produktů na trh, poskytovat úřednímu veterinárnímu lékaři údaje o původu surovin, z nichž byly vyrobeny potraviny,
- poskytovat nezbytnou součinnost orgánům, které provádějí odběr vzorků a šetření v souvislosti s plněním plánu sledování některých látek a jejich reziduí, a dodržovat opatření přijatá na základě tohoto šetření,
- jde-li o podnik s malým objemem výroby, dodržovat stanovenou výrobní kapacitu,
- jde-li o zařízení zpracovávající živočichy pocházející z akvakultury, vést záznamy o všech zásilkách těchto živočichů a jejich produktů, které přicházejí do těchto zařízení nebo z nich odcházejí,
- jde-li o podnik, který zpracovává a uvádí na trh med různých chovatelů, požádat krajskou veterinární správu o schválení a registraci podniku; jde-li o podnik, který zpracovává a uvádí na trh med pocházející výhradně z vlastního chovu včelstev, požádat o registraci podniku,
- jde-li o podnik, který zachází se živočišnými produkty pocházejícími z krokodýlů, požádat krajskou veterinární správu o schválení a registraci podniku,
- jde-li o podnik, který zpracovává nebo uvádí na trh produkty z hmyzu určeného k lidské spotřebě, požádat krajskou veterinární správu o
  - schválení a registraci podniku, nebo
  - registraci podniku, pokud vyrábí produkty z hmyzu, který pochází výhradně z vlastního chovu, a prodává produkty z tohoto hmyzu pouze konečnému spotřebiteli.

Povinnosti provozovatele jatek - provozovatel jatek je povinen dále:

- Organizovat a řídit jejich provoz v souladu s předpisy Evropské unie a se zásadami ochrany zvířat před nebezpečnými nákazami, jinými škodlivými vlivy a týráním a s veterinárními požadavky na zdravotní nezávadnost živočišných produktů.
- Přijímat na jatky pouze jatečná zvířata,
  - která jsou označena a evidována podle plemenářského zákona a o kterých mu byly poskytnuty údaje stanovené předpisy Evropské unie,
  - jimž nebyly podávány nepovolené nebo zakázané látky anebo přípravky,
  - jimž byly podány látky anebo přípravky, jejichž působením by mohly být nepříznivě ovlivněny živočišné produkty, ale u nichž prokazatelně uplynuly stanovené ochranné lhůty
- Zabezpečit, aby kdykoli mohla být zjištěna totožnost přijatých jatečných zvířat a příslušnost masa, orgánů a ostatních částí k nim, a to až do posouzení jejich požitelnosti, popřípadě použitelnosti.
- V provozu, kde není soustavný veterinární dozor, písemně nebo prostřednictvím informačního systému Státní veterinární správy ohlásit krajské veterinární správě každou dodávku jatečných zvířat nejméně 3 pracovní dny před jejím uskutečněním.
- Ohlásit úřednímu veterinárnímu lékaři neprodleně každé onemocnění nebo podezření z onemocnění, poranění nebo uhynutí jatečného zvířete.
- Vytvořit podmínky pro prohlídku jatečných zvířat a masa a poskytnout bezplatně osobám, které ji provádějí, nezbytnou věcnou, osobní a jinou pomoc, zejména

- poskytnout těmto osobám místnosti vhodně vybavené pro jejich činnost s tekoucí pitnou, studenou a teplou vodou a pracovní místa na výrobních linkách,
  - připravit jatečná zvířata, jejich těla, maso, orgány a ostatní části k veterinárnímu vyšetření,
  - provádět pomocné úkony potřebné k tomuto vyšetření,
- Vypracovat a předložit krajské veterinární správě ke schválení provozní a sanitační řád a pohotovostní plán.
- Oznámit písemně nebo prostřednictvím informačního systému Státní veterinární správy do 24 hodin od provedení porážky krajské veterinární správě porážku skotu nebo prasat, pokud jsou maso nebo orgány určeny k dodání zpět chovateli; v oznámení uvede druh a počet poražených kusů a osobu, které maso nebo orgány dodal.
- Jatečná zvířata přijatá na jatky nesmí již prostory jatek opustit bez souhlasu úředního veterinárního lékaře. Nemocná nebo z nemoci podezřelá jatečná zvířata se porážejí na jatkách nebo v oddělení jatek určených pro tento účel. Se souhlasem krajské veterinární správy mohou být porážena i na jatkách v prostorech určených k porážení zdravých zvířat, avšak časově odděleně.

Prodej zvířat a živočišných produktů v tržnicích a na tržištích, prodej živočišných produktů určených ke krmení zvířat

- V tržnicích a na tržištích, kde byl příslušnými orgány povolen prodej zvířat a živočišných produktů, lze prodávat jen zdravá zvířata a zdravotně nezávadné živočišné produkty.
- Provozovatel tržnice nebo tržiště uvedených v odstavci 1 je povinen
  - předložit krajské veterinární správě ke schválení tržní řád, pokud tento řád nebyl vydán formou nařízení obce. Tržní řád musí obsahovat veterinární a hygienické podmínky zacházení s prodávanými zvířaty a živočišnými produkty, pravidla čištění a dezinfekce prostorů tržnice nebo tržiště včetně neškodného odstraňování vedlejších živočišných produktů a jiných odpadů a pravidla osobní hygieny osob podílejících se na zacházení s prodávanými zvířaty a živočišnými produkty,
  - vést evidenci osob, které v tržnici nebo na tržišti prodávají zvířata nebo živočišné produkty, která obsahuje jméno, příjmení a místo trvalého pobytu nebo pobytu, jde-li o fyzickou osobu, jméno a příjmení, popřípadě obchodní firmu, místo trvalého pobytu nebo pobytu a místo podnikání, liší-li se od místa trvalého pobytu nebo pobytu, jde-li o podnikající fyzickou osobu, a obchodní firmu nebo název, sídlo, popřípadě umístění organizační složky na území České republiky, jde-li o právnickou osobu.

Vnitrostátní přeprava živočišných produktů

- Živočišné produkty se přepravují v souladu s předpisy Evropské unie v dopravních prostředcích, které jsou konstruovány a vybaveny tak, aby byly dobře čistitelné a chránily přepravované produkty před znehodnocením, znečištěním a kontaminací, jakož i před členovci, hlodavci a jinými škodlivými živočichy, a je-li to třeba se zřetelem na druh přepravovaných produktů, aby udržovaly požadované mikroklimatické podmínky až do skončení přepravy.

Prodej malých množství vlastních produktů z prvovýroby přímo konečnému spotřebiteli

- Chovatel může v malých množstvích prodávat
  - živou drůbež, živé králíky a živé nutrie z vlastního chovu ve svém hospodářství přímo spotřebiteli,
  - čerstvé drůbeží maso, čerstvé králíčí maso nebo čerstvé maso z nutrií, pocházející z drůbeže, králíků nebo nutrií z vlastního hospodářství a poražených v tomto hospodářství, ve svém hospodářství, v tržnici nebo na tržišti, které se nacházejí na

- území České republiky, a to přímo spotřebiteli, anebo je dodávat do místního maloobchodu; drůbeží maso nemusí být tříděno podle jakosti a hmotnosti,
- nebalená čerstvá vejce pocházející z vlastního hospodářství ve svém hospodářství, v tržnici nebo na tržišti, které se nacházejí na území České republiky, a to přímo spotřebiteli, anebo je dodávat do místního maloobchodu. Chovatel, který použije vejce v jím provozovaném zařízení stravovacích služeb, nemusí vejce označovat stanoveným způsobem. Chovatel, který chová nejvíce 50 nosnic, prodávající vejce ve svém hospodářství, v tržnici nebo na tržišti, které se nacházejí na území České republiky, nemusí vejce označit kódem producenta, jsou-li jméno a adresa chovatele uvedena v místě prodeje. Povinnost třídit nebalená čerstvá vejce podle jakosti a hmotnosti, se nevztahuje na
    - prodej v tržnici nebo na tržišti, které se nacházejí na území České republiky,
    - prodej ve svém hospodářství, nebo
    - chovatele, který použije vejce v jím provozovaném zařízení stravovacích služeb,
  - med, mateří kašičku nebo včelí vosk pocházející z vlastního chovu včelstev ve své domácnosti, ve svém hospodářství, v tržnici nebo na tržišti, které se nacházejí na území České republiky, a to přímo spotřebiteli, anebo jej dodávat do místního maloobchodu. Chovatel včel, který med použije v jím provozovaném zařízení stravovacích služeb⁵³), nemusí med označit stanoveným způsobem,
  - se souhlasem krajské veterinární správy syrové, mlékárensky neošetřené mléko a syrovou smetanu (dále jen "syrové mléko") pocházející od zvířat z vlastního chovu ve svém hospodářství v místě výroby nebo prostřednictvím prodejního automatu přímo spotřebiteli pro spotřebu v jeho domácnosti, anebo jej po tepelném ošetření uvádět na trh při poskytování stravovacích služeb. Chovatel zajistí, aby
    - syrové mléko bylo získáváno v souladu s požadavky na prvovýrobu syrového mléka a mleziva, stanovenými předpisy Evropské unie, které upravují zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu,
    - celkový počet mikroorganismů v získaném mléce při 30 °C nepřesahoval počet 100 000 v 1 ml, jde-li o kravské mléko, nebo 500 000 v 1 ml, jde-li o mléko jiného druhu, a celkový počet somatických buněk nepřesahoval 400 000 v 1 ml, jde-li o kravské mléko,
    - syrové mléko bylo vyšetřeno na základě analýzy nebezpečí a s přihlédnutím k předchozím výsledkům a jejich trendům, zejména při podání žádosti o souhlas krajské veterinární správy k prodeji syrového mléka a při každé změně v chovu zvířat nebo ve způsobu získávání, ošetřování a zpracovávání syrového mléka, jež by mohla ovlivnit jeho zdravotní nezávadnost, nejméně však dvakrát ročně, a to z hlediska dodržování limitů uvedených v bodě 2 a patogenních mikroorganismů, stanovených prováděcím právním předpisem, a
    - obsah reziduí inhibičních látek v syrovém mléce odpovídal požadavkům stanoveným předpisy Evropské unie,
  - živé ryby nebo jiné živočichy pocházející z akvakultury z vlastního chovu ve svém hospodářství přímo spotřebiteli nebo uvádět čerstvé produkty rybolovu na trh při poskytování stravovacích služeb.
  - Za místní maloobchod se považuje maloobchod podle předpisu Evropské unie, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva a zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin s odpovídajícím sortimentem živočišných produktů, který se nachází na území České republiky a který produkty uvedené v odstavci dodává přímo spotřebiteli.

HLAVA IV (§ 28 – § 38b)

- Veterinární podmínky obchodování se zvířaty a živočišnými produkty s členskými státy, jejich dovozu a tranzitu z třetích zemí a jejich vývozu do těchto zemí

HLAVA VI (§ 43 - § 58)

- Státní správa ve věcech veterinární péče

Ilustrativní výčet příkladů prováděcích vyhlášek k veterinárnímu zákonu

- Vyhláška č. **289/2007** o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny předpisy EU
- Vyhláška č. **128/2009** o přizpůsobení veterinárních a hygienických požadavků pro některé potravinářské podniky, v nichž se zachází s živočišnými produkty

15. U zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů uveďte základní účel, předmět a popište jeho obsah týkající se oblasti potravin. Popište kompetence orgánů ochrany veřejného zdraví v oblasti výroby a uvádění na trh potravin.

Ministerstvo zdravotnictví odpovídá za oblast společného stravování ve svých kompetencích, za oblast předmětů a materiálů přicházejících do styku s potravinami, provádí hodnocení zdravotních rizik plynoucích z potravin a zajišťuje kontrolu balení potravin živočišného původu*.

Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví vymezuje, mimo jiné,

- Působnost a pravomoci orgánů ochrany veřejného zdraví v ČR,
- Práva a povinnosti fyzických a právnických osob v souvislosti s ochranou veřejného zdraví
- Hygienické požadavky na výkon činností epidemiologicky závažných a ubytovací služby (výroba potravin, uvádění potravin do oběhu, výroba kosmetických přípravků, provozování úpraven vod a vodovodů, provozování holičství, kadeřnictví, pedikúry, manikúry, solária, kosmetických, masérských, regeneračních nebo rekondičních služeb, provozování živnosti, při níž je porušována integrita kůže)
- Na základě zákona č. 258/2000 Sb., se zřizuje funkce hlavního hygienika, který ve věcech ochrany veřejného zdraví vystupuje jako orgán ochrany veřejného zdraví (OOVZ) a dále příspěvková organizace Státní zdravotní ústav (SZÚ). OOVZ je zapojen do systému RASFF v ČR, mezi úkoly SZÚ patří, na základě pověření ministerstva zdravotnictví, hodnocení rizik v oblasti zdravotní nezávadnosti potravin a komunikace s veřejností.

Hygienické požadavky na výkon činnosti epidemiologicky závažných

- **Za činnosti epidemiologicky závažné se považují provozování stravovacích služeb, výroba potravin, zpracování potravin, uvádění potravin na trh,** výroba kosmetických přípravků, provozování úpraven vod a vodovodů, provozování holičství, kadeřnictví, pedikúry, manikúry, solária, kosmetických, masérských, regeneračních nebo rekondičních služeb, provozování živnosti, při níž je porušována integrita kůže.
- Stravovací službou je výroba, příprava nebo rozvoz pokrmů provozovatelem potravinářského podniku za účelem jejich podávání v rámci živnosti hostinská činnost, ve školní jídelně, menze, v dětské skupině, při stravování osob vykonávajících vojenskou činnou službu, fyzických osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence, v rámci zdravotních a sociálních služeb včetně lázeňské léčebně rehabilitační péče, při stravování zaměstnanců, poskytování občerstvení a za účelem podávání pokrmů jako součásti ubytovacích služeb a služeb cestovního ruchu.
  - ***Pokrmem** je potravina včetně nápoje, kuchyňsky upravená studenou nebo teplou cestou nebo ošetřená tak, aby mohla být přímo nebo po ohřevu podána ke konzumaci v rámci stravovací služby.*
- Stravovací službu může osoba, která ji provozuje, poskytovat pouze v provozovně, která vyhovuje hygienickým požadavkům na umístění, stavební konstrukci, prostorové a dispoziční uspořádání, zásobování vodou, vytápění, osvětlení, odstraňování odpadních vod, větrání a vybavení.
- Provozovatel potravinářského podniku provozující stravovací službu je povinen nejpozději v den jejího zahájení písemně oznámit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví den zahájení činnosti, její předmět a rozsah a umístění provozoven, významnou změnu v předmětu nebo rozsahu činnosti nejpozději v den této změny, jakož i den ukončení provozu stravovací služby.
- **Provozovatel potravinářského podniku provozující stravovací službu je dále povinen:**

- k výrobě a přípravě pokrmů používat jen látky, suroviny, polotovary a potraviny, které vyhovují požadavkům stanoveným zvláštními právními předpisy nebo na základě právních předpisů vydaným rozhodnutím orgánu ochrany veřejného zdraví; látky, suroviny, polotovary a potraviny skladovat za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy,
- dodržovat podmínky upravené prováděcím právním předpisem a přímo použitelnými předpisy Evropské unie pro výrobu, přípravu, rozvoz, přepravu, značení, skladování a uvádění pokrmů na trh,
- zajistit, aby podávané pokrmy měly odpovídající smyslové vlastnosti a splňovaly výživové požadavky podle skupiny spotřebitelů, pro které jsou určeny,
- dodržovat při odběru a uchovávání vzorků pokrmů postup upravený prováděcím právním předpisem,
- v případě, že požadavky nebo podmínky skladování podle písmene a) nejsou stanoveny, dodržovat požadavky a podmínky skladování stanovené provozovatelem potravinářského podniku, který látku, surovinu, polotovar nebo potravinu vyrobil.
- Provozovatel potravinářského podniku provozující stravovací službu, který používá k výrobě nebo přípravě pokrmů volně rostoucí jedlé houby z vlastního sběru, musí mít osvědčení prokazující znalost hub podle zvláštních právních předpisů nebo za podmínek těchto zvláštních právních předpisů ustanoveného odpovědného zástupce, který má osvědčení prokazující znalost hub.
- Dále je zejména povinen:
  - prokazovat znalosti k ochraně veřejného zdraví, provádět dezinfekci, dezinfekci, deratizaci ... aj.

Krajské hygienické stanice (kompetence vyplývající ze zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích)

- Vykonávají kontrolu nad dodržováním uvedených povinností jen v případech provozování stravovacích služeb v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb, sociálních služeb a služby péče o dítě v dětské skupině, v souvislosti se stravováním v zařízeních školního stravování nebo vysokoškolského stravování, ve Vězeňské službě, ve vazebních věznicích, v ústavech pro výkon zabezpečovací detence a v rámci školy v přírodě, zotavovacích akcích pro děti a jiných podobných akcí pro děti, tj. pod dozorem krajských hygienických stanic jsou jen provozovatelé tzv. uzavřeného stravování. Dozor nad provozovateli tzv. otevřených stravovacích služeb, kteří poskytují stravovací služby bez zvláštního zákonného režimu (zejm. restaurace, pivnice, vinárny, kavárny, cukrárny, čajovny apod.), je v kompetenci SZPI.
- Vykonávají kontrolu nad dodržováním povinností v oblasti balení potravin živočišného původu v příslušných zařízeních podle veterinárního zákona, pokud tuto kontrolu neprovádí Ministerstvo obrany nebo Ministerstvo vnitra.
- Vykonávají činnost při zjišťování příčin poškození nebo ohrožení zdraví a zamezení šíření infekčních onemocnění nebo jiného poškození zdraví z potravin.
- Vykonávají kontrolu při výrobě, distribuci a uvádění e-cigaret a náplní do nich a bylinných výrobků určených ke kouření na trh.

16. Vyjmenujte značky kvality v oblasti potravin na národní úrovni v působnosti MZe a popište princip jejich udělování. Uveďte a popište evropská schémata kvality.

KLASA

- Značka KLASA je udělována od roku 2003 a je udělována na **3 roky**.
- Uděluje ji ministr zemědělství České republiky.
- Značka KLASA se uděluje provozovateli potravinářského podniku (výrobci), který splní **podmínky pro udělení značky „KLASA“** a současně **prokáže výjimečné kvalitativní charakteristiky, které zvyšují přidanou hodnotu výrobku a jeho jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům na trhu.**
- Každý výrobek je posouzen Hodnotitelskou komisí, která je složena z řad odborníků v oblasti potravinářství (např. zástupce Ministerstva zemědělství, Potravinářské komory, Agrární komory, kontrolních orgánů Státní zemědělské a potravinářské inspekce a Státní veterinární správy, Vysoké školy chemicko-technologické, Výzkumného ústavu potravinářského Praha a dalších).
- Další informace: <https://www.eklasa.cz/>

Regionální potravina

- Ocenění značkou „**Regionální potravina**“, který je zaměřen na podporu malých a středních zemědělců a producentů potravin v jednotlivých krajích ČR.
- Zapojit se do něj mohou pouze **malé a střední podniky do 250 zaměstnanců**, což ji odlišuje od značky KLASA.
- Značka Regionální potravina se uděluje od roku 2010 na **základě krajských soutěží** ve 13 krajích ČR nej kvalitnějším zemědělským nebo potravinářským výrobkům na 4 roky.
- Výrobky musí být vyrobeny z **lokálních surovin** a mít vazbu na svůj kraj, ať už tradičním způsobem výroby či originální regionální recepturou.
- Odborné poroty (Ministerstvo zemědělství, Potravinářská komora ČR, Agrární komora ČR, Státní zemědělská potravinářská inspekce, Státní veterinární správa a zástupce daného kraje).
- Ocenění se uděluje vždy jen vítězi jedné z 9 kategorií.
- Další informace: <https://www.regionálnipotravina.cz/>

EVROPSKÁ SCHÉMATA KVALITY

- Označení původu a zeměpisné označení podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 ze dne 21. listopadu 2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin je pouze pro vybrané zemědělské výrobky a potraviny určené k lidské spotřebě uvedené v čl. 2 tohoto nařízení

Zaručená tradiční specialita (ZTS)

- Potraviny a zemědělské produkty, které jsou vyráběny tradičními metodami více než 30 let, lze chránit jako zaručené tradiční speciality.
- Na rozdíl od výrobků s chráněným zeměpisným označením nebo chráněným označením původu není jejich výroba nebo příprava vázána na zeměpisnou oblast. Mohou se tedy vyrábět kdekoli při splnění podmínek technologie výroby (tzv. specifikace). Při zápisu českého výrobku lze tentýž výrobek vyrábět jiným výrobcem v jiném kraji či dokonce v jiné členské zemi.
- Každý producent, který je evidován v oficiálním rejstříku EU, má proto možnost používat na svých produktech zapsaný název společně se zmínkou „zaručená tradiční specialita“ a s patřičným logem.
- **Průběh procesu registrace označení ZTS**
  - Registrační řízení je zahájeno na úrovni členského státu a ukončeno rozhodnutím Evropské komise.
  - Žádosti o registraci včetně potřebných náležitostí se předkládají na Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 11705 Praha 1 na Odbor potravinářský, který zajistí přezkoumání věcné správnosti žádosti a umožní, aby se k žádosti mohly vyjádřit oprávněné osoby z ČR. To následně předá žádost na Evropskou komisi ke konečnému rozhodnutí. Komise zahájí proceduru posuzování, která by podle platné legislativy neměla přesáhnout 12 měsíců. Považuje-li Komise žádost za oprávněnou, zveřejní ji v Úředním věstníku Evropské Unie spolu se zkrácenou verzí specifikace výrobku. Do tří měsíců od zveřejnění mohou být podávány proti zápisu námitky z ostatních členských států a třetích zemí. Neobdrží-li Komise žádnou námitku (nebo není-li podaná námitka přípustná), Komise zapíše název do „Rejstříku zaručených tradičních specialit“.
- **Kontrola užívání označení ZTS**
  - Označení ZTS podléhá pravidelným kontrolám dodržování specifikací. Tyto kontroly provádí orgány státní správy, tj. Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa. Náklady na kontroly hradí uživatelé chráněného označení.

Zapsaná označení ZTS

- Liptovská saláma/Liptovský salám, ([specifikace](#))
- Tradiční Lovecký salám/Tradiční Lovecká saláma, ([specifikace](#))
- Spišské párky, ([specifikace](#))
- Tradiční Špekáčky/Tradiční Špekáčky ([specifikace](#))
- Pražská šunka. ([specifikace](#))

Chráněné označením původu (CHOP)

- CHOP mohou nést ty zemědělské výrobky nebo potraviny, které pocházejí z určitého území (regionu, určitého místa nebo ve výjimečných případech země), u nichž je kvalita nebo vlastnosti výrobků nebo potravin výlučně nebo převážně dána zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory, a jestliže výroba, zpracování a příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území.
- **Průběh procesu registrace označení CHOP**
  - Registrační řízení je zahájeno na úrovni členského státu a ukončeno rozhodnutím Evropské komise. Žádosti o registraci včetně potřebných náležitostí se předkládají na Úřad průmyslového vlastnictví, Čermáka 2a, 160 68 Praha 6, který zajistí přezkoumání věcné správnosti žádosti a umožní, aby se k žádosti mohly vyjádřit oprávněné osoby z ČR. Následně předá žádost na Evropskou komisi ke konečnému rozhodnutí. Komise zahájí proceduru posuzování, která by podle platné legislativy neměla přesáhnout 12 měsíců. Považuje-li Komise žádost za oprávněnou, zveřejní ji v Úředním věstníku Evropské Unie zkrácenou verzi specifikace výrobku. Do tří měsíců od zveřejnění mohou být podávány proti zápisu námitky z ostatních členských států a třetích zemí.
  - Neobdrží-li Komise žádnou námitku (nebo není-li podaná námitka přípustná), Komise zapíše název do „Rejstříku chráněných označení původu a chráněných zeměpisných označení“.
- **Kontrola užívání označení CHOP**
  - Označení CHOP podléhá pravidelným kontrolám dodržování specifikací. Tyto kontroly provádí orgány státní správy, tj. Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa. Náklady na kontroly hradí uživatelé chráněného označení.

Zapsaná označení CHOP

- Všestarská cibule, ([specifikace](#))
- Chamomilla bohemika, ([specifikace](#))
- Český kmín, ([specifikace](#))
- Nošovické kysané zelí, ([specifikace](#))
- Pohořelický kapr, ([specifikace](#))
- Žatecký chmel. ([specifikace](#))

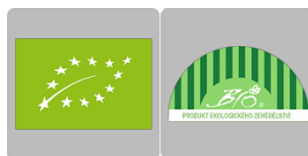
Chráněné zeměpisné označení (CHZO)

- U zeměpisného označení je postačující, aby pouze některá fáze výroby (výroba, zpracování nebo příprava) potraviny nebo zemědělského výrobku proběhla ve vymezeném území. Název regionu, určitého místa nebo ve výjimečných případech země, používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže toto zboží má určitou kvalitu, pověst nebo jiné vlastnosti, které lze přičíst tomuto zeměpisnému původu, a jestliže výroba nebo zpracování anebo příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území.

- **Průběh procesu registrace označení CHZO**
  - Registrační řízení je zahájeno na úrovni členského státu a ukončeno rozhodnutím Evropské komise. Žádosti o registraci včetně potřebných náležitostí se předkládají na Úřad průmyslového vlastnictví, A. Čermáka 2a, 160 68 Praha 6, který zajistí přezkoumání věcné správnosti žádosti a umožní, aby se k žádosti mohly vyjádřit oprávněné osoby z ČR. Následně předá žádost na Evropskou komisi ke konečnému rozhodnutí. Komise zahájí proceduru posuzování, která by podle platné legislativy neměla přesáhnout 12 měsíců. Považuje-li Komise žádost za oprávněnou, zveřejní ji v Úředním věstníku Evropské Unie zkrácenou verzi specifikace výrobku. Do tří měsíců od zveřejnění mohou být podávány proti zápisu námitky z ostatních členských států a třetích zemí.
  - Neobdrží-li Komise žádnou námitku (nebo není-li podaná námitka přípustná), Komise zapíše název do „Rejstříku chráněných označení původu a chráněných zeměpisných označení“.
- **Kontrola užívání označení CHZO**
  - Označení CHZO podléhá pravidelným kontrolám dodržování specifikací. Tyto kontroly provádí orgány státní správy, tj. Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa. Náklady na kontroly hradí uživatelé chráněného označení.

Zapsaná označení CHZO

• Olomoucké tvarůžky, (specifikace)	• Pardubický perník, (specifikace)
• Jihočeská Zlatá Niva, (specifikace)	• Třeboňský kapr, (specifikace)
• Jihočeská Niva, (specifikace)	• Lomnické suchary, (specifikace)
• Černá Hora, (specifikace)	• Karlovarský suchar, (specifikace)
• Březnický ležák, (specifikace)	• Štramberké uši, (specifikace)
• Brněnské pivo/Starobrněnské pivo, (specifikace)	• Budějovické pivo,
• Mariánskolázeňské oplatky, (specifikace)	• Budějovický měšťanský var,
• Znojenské pivo, (specifikace)	• Českobudějovické pivo, (specifikace)
• České pivo, (specifikace)	• Valašský frgál, (specifikace)
• Chodské pivo, (specifikace)	• Karlovarské trojhránky, (specifikace)
• Hořické trubičky, (specifikace)	• Karlovarské oplatky, (specifikace)
	• Chelčicko-Lhenické ovoce, (specifikace)
	• Český modrý mák

Biopotraviny

- Biopotravina je produkt vyprodukovaný v souladu s požadavky platné legislativy pro **ekologickou produkci**.
- Aby bylo zaručeno spolehlivé rozpoznání ekologických potravin, je přesně stanoven způsob jejich označování. Každá potravina na českém trhu, která je uváděna slovy bio, eko či organic, musí nést na obalu řadu informací:
  - evropské logo;
  - kód kontrolní organizace;
  - informaci o původu surovin, z nichž se skládá;
  - v případě, že byla potravina vyprodukována v ČR, musí nést také české národní logo tzv. biozebru.

Všechny subjekty, které uvádějí biopotraviny na trh, musí být kontrolovány a registrovány. Každého ekologického producenta či obchodníka, který je oprávněn uvádět biopotraviny na český trh a který je registrován v ČR, si lze ověřit v Registru ekologických podnikatelů. V tomto registru si lze také ověřit oprávnění a certifikáty např. stánkových prodejců, kteří prodávají nebalené biopotraviny (např. uzeniny, zeleninu či ovoce). Povinnost registrace se nevztahuje na maloobchody, které pouze prodávají biopotraviny konečnému spotřebiteli ve spotřebitelském balení. E-shopy však registraci podléhají

17. Popište legislativní proces tvorby potravinového práva v ČR (zákon a vyhláška) a EU (nařízení a směrnice) a vyjmenujte subjekty, které se na tomto procesu podílejí.

VYHLÁŠKA

- Vypracovávají **ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy**
- Obsahuje přehled právních předpisů, k němuž se má vyhláška vztahovat, účel vyhlášky, zhodnocení stávající úpravy, zhodnocení souladu se stávající legislativou aj.
- Oslovení zúčastněných stran (zaslání námětů a připomínek k věcnému návrhu)
  - oslovení stran, kterých se vyhláška týká – ministerstva, ústřední orgány státní správy, odborové organizace, vědecká sdružení apod.
  - zúčastněné instituce mohou zasílat náměty a připomínky k věcnému návrhu
- Příprava návrhu konkrétního textu
- Vložení návrhu do vnitřního připomínkového řízení v rámci příslušné instituce (např. ministerstvo)
  - každý resort po vytvoření návrhu vyhlášky předkládá návrh na svá připomínková místa a určuje lhůtu pro uplatnění komentářů (min. 5 pracovních dnů)
- Vložení návrhu do vnějšího (meziresortního) připomínkového řízení
  - ministerstva, útvary Úřadu vlády
  - pokud se jich to týká, také ostatní ústřední orgány státní správy – Česká národní banka, kraje, sdružení krajů a obcí, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soudu Ústavní soud, Družstevní asociace ČR, Agrární komora ČR, Hospodářská komora ČR
  - významným institucím, resortním organizacím, SVS, SZPI a odborné zemědělské veřejnosti (např. Zemědělský svaz ČR, Zemědělský výbor Poslanecké sněmovny PČR)
- Projednání návrhu vyhlášky na komisi Legislativní rady vlády (po vypořádání připomínek)
- Notifikace u Evropské komise (dle obsahu právního předpisu)
- Podpis ministra
- Zveřejnění ve Sbírce zákonů

NAŘÍZENÍ VLÁDY

- Oslovení zúčastněných stran (zaslání námětů a připomínek)
- Příprava návrhu
- Vnitřní připomínkové řízení v rámci příslušného ministerstva
- Vnější připomínkové řízení
- Projednání na komisi Legislativní rady vlády
- Notifikace u Evropské komise (dle obsahu právního předpisu)
- Schválení vládou
- Zveřejnění ve Sbírce zákonů

ZÁKON

- Pravidla přípravy a tvorby právních předpisů – **Legislativní pravidla vlády, Zákon o jednacím řádu PSP ČR a Zákon o jednacím řádu Senátu ČR.**
- Právo předkládat návrhy zákonů má podle Ústavy **poslanec, skupina poslanců, Senát (pouze jako celek), vláda a krajská zastupitelstva.**

Příprava návrhu zákona (obdobně jako u vyhlášky)

- Věcný záměr zákona
- Oslovení zúčastněných stran (zaslání námětů a připomínek)

- Příprava návrhu zákona
- Vnitřní připomínkové řízení v rámci příslušného ministerstva – projednání připomínek a úprava návrhu zákona
- Vnější (meziresortní) připomínkové řízení – projednání připomínek a úprava návrhu zákona
- Projednání návrhu zákona – posouzení Legislativní radou vlády, projednání v pracovních komisích -> schválení vládou
- Postoupení návrhu zákona do Poslanecké sněmovny

Poslanecká sněmovna

- Návrh zákona se předkládá předsedovi Poslanecké sněmovny, který jej postoupí organizačnímu výboru (určí, který z výborů projednává potraviny – zemědělský výbor – problematika MZe)
- První čtení
  - Po obecné rozpravě může Sněmovna návrh zamítnout, vrátit k dopracování nebo přikázat některému z výborů k dalšímu projednání
- Druhé čtení
  - Ve druhém čtení po obecné rozpravě následuje podrobná rozprava
  - Poslanci mohou předložit pozměňovací návrhy, návrh na zamítnutí návrhu zákona nebo návrh na vrácení návrhu zákona výboru k novému projednání
  - Pokud není zákon na závěr druhého čtení vrácen výboru k novému projednání, postupuje do třetího čtení
- Třetí čtení
  - Hlasuje o jednotlivých pozměňovacích návrzích, případně jiných návrzích, nakonec o návrhu zákona jako celku
  - Pokud není souhlas vysloven, návrh zákona nebyl přijat a legislativní proces je ukončen
  - Je-li souhlas vysloven, návrh zákona je postoupen Senátu

Senát

- Senát se zabývá návrhem v jednom čtení, kterému předchází projednání v příslušném výboru
- Projednávání v senátních výborech probíhá obdobně jako ve výborech Sněmovny (určení zpravodaje, obecná rozprava, podrobná rozprava, pozměňovací návrhy, závěrečné usnesení)
- Pokud Senát návrh zákona schválí, vyjádří vůli se návrhem nezabývat nebo marně uplyne 30denní lhůta k projednání, je zákon postoupen prezidentovi k podpisu
- Jestliže Senát návrh zákona zamítne nebo k němu přijme pozměňovací návrhy, vrací se návrh zákona k projednání do Sněmovny – Sněmovna o návrhu zamítnutého zákona hlasuje znovu
- Jestliže se zákonem vysloví souhlas nadpoloviční většina všech poslanců (101), je zamítnutí Senátem tzv. přehlasováno a zákon je přijat

Prezident

- Prezident republiky má právo vrátit zákon s odůvodněním do 15 dnů do Sněmovny – o vráceném zákonu opět hlasuje Sněmovna
- Pokud prezident zákon nevrátí, podepíše jej a postoupí zpět předsedovi Poslanecké sněmovny
- uveřejnění ve Sbírce zákonů, účinným je datem uvedeným v zákoně

LEGISLATIVNÍ PROCES TVORBY PRÁVA EU

- **Nařízení** – mají **obecnou působnost** a jsou **přímo použitelná** ve všech členských státech
- **Směrnice** – jsou **závazné** pro všechny státy, jimž jsou určeny, **pokud jde o výsledek, jehož má být** (ve stanovené tzv. implementační lhůtě) **dosaženo**, přičemž volba formy a prostředků je ponechána na jednotlivých státech

Řádný legislativní postup

- Postup spolurozhodování byl zaveden v roce 1992 a v roce 1999 bylo jeho použití rozšířeno
- S přijetím Lisabonské smlouvy byl postup spolurozhodování přejmenován na řádný legislativní postup a stal se hlavním rozhodovacím postupem používaným pro přijímání právních předpisů EU. Používá se přibližně u 85 oblastí politiky

Dosažení dohody

- Rada v některých případech používá „obecný přístup“, aby přiblížila Parlamentu svůj postoj k legislativnímu návrhu, který předložila Komise
- Tato politická dohoda se obvykle používá v zájmu urychlení legislativního postupu a snazšího dosažení dohody v prvním čtení mezi Parlamentem a Radou

Stručný přehled

- **Normotvůrci:** Rada EU a Evropský parlament
- **Právo legislativního podnětu:** Evropská komise

Hlavní prvky legislativního postupu:

- Evropská komise předloží návrh Radě a Evropskému parlamentu
- Evropská komise vypracovává legislativní návrhy buď z vlastního podnětu, na žádost jiných orgánů či zemí EU, nebo na základě občanské iniciativy, často po konzultaci s veřejností
- Evropský parlament přezkoumá návrh Komise během prvního čtení a může jej buď schválit beze změn, nebo upravit – postoj Parlamentu v prvním čtení je postoupen Radě
- Rada se může během svého prvního čtení rozhodnout postoj Parlamentu schválit, čímž se legislativní akt považuje za přijatý, nebo může postoj Parlamentu pozměnit a vrátit návrh Parlamentu k druhému čtení
- Jestliže Rada a Parlament nedosáhnou dohody po druhém čtení, je svolán dohodovací výbor
- Je-li ve třetím čtení pro oba orgány přijatelné znění návrhu, které bylo schváleno dohodovacím výborem, je legislativní akt přijat
- Pokud je legislativní návrh v některé fázi postupu zamítnut nebo Parlament a Rada nemohou dosáhnout kompromisu, návrh není přijat a postup je ukončen

Na přípravě evropského potravinového práva se podílí

- Evropská komise (DG AGRI a DG SANTE, DG MARE)
- Evropská Rada
- Rada Evropské unie
- Evropský parlament

EVROPSKÁ KOMISE (EK)

- EK prosazuje obecné zájmy EU tím, že navrhuje a vymáhá dodržování právních předpisů, provádí politiky a plní rozpočet EU
- Členové: 28 komisařů, z každé členské země jeden v čele s předsedou Komise
- Je politický nezávislý, výkonný orgán EU se sídlem v Bruselu

RADA EVROPSKÉ UNIE

- Tlumočí názory členských států Evropské unie, schvaluje právní předpisy EU a koordinuje politiky EU
- Členové: Ministři vlád všech zemí EU podle oblasti politiky, která je projednávána
- Předseda: Předsednictví se vždy na 6 měsíců ujímají na základě rotace jednotlivé země EU

EVROPSKÁ RADA (ER)

- Sdružuje vedoucí představitele EU, kteří vytvářejí společný politický program EU

- Jednání formou čtvrtletních vrcholných schůzek (summitů)
- Členové: hlavy států a předsedové vlád členských států, předseda EK, vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku
- Sídlo: Brusel
- Např. Rada pro obecné záležitosti, Rada pro zahraniční věci, Rada pro životní prostředí

EVROPSKÝ PARLAMENT (EP)

- Zákonodárný orgán EU se sídlem ve Štrasburku (Francie), Bruselu (Belgie) a Lucemburku (Lucembursko)
- Připravuje legislativu ve výborech a schvaluje legislativu na plenárních zasedáních
- Má 751 poslanců, z ČR 21
- Poslanci jsou voleni přímo občany EU každých 5 let, voleni podle zásady poměrného zastoupení (počet křesel je přidělován podle počtu obyvatel)
- Činnost: legislativní, dozorčí, rozpočtová

18. Co je to Codex Alimentarius a k čemu slouží.

Codex Alimentarius (CA) je mezinárodní organizace, která administrativně působí v rámci FAO.

- **Hlavním úkolem CA je především:**
  - ochrana zdraví spotřebitelů
  - zajištění spravedlivých praktik na potravinovém trhu
  - cílem CA je **usnadnit celosvětový obchod s potravinami prostřednictvím vypracování potravinových norem, kodexů správné praxe a dalších pokynů.**
- Codex Alimentarius je podle překladu z latiny "potravinářský zákoník". CA je mezinárodní organizací, na jejímž ustavení se v šedesátých letech podílely dvě organizace Spojených národů: Organizace pro potraviny a zemědělství (FAO) a Světová zdravotnická organizace (WHO). Česká republika patří k zakládajícím členům CA. V roce 2003 se členem CAC stalo Evropské společenství (nyní EU), které si rozdělilo kompetence s členskými státy na základě úrovně harmonizace příslušné legislativy.
- Účelem CA je mimo jiné řídit a pomáhat při vypracování definicí potravin a požadavků na ně, pomáhat při harmonizaci těchto požadavků, a tak podporovat i mezinárodní obchod s potravinami. Většina světové populace žije ve 186 zemích, které jsou členy CA a které se proto podílejí na návrhu norem a jejich zavádění na národní a regionální úrovni. Současně více než
- 200 (229) mezinárodních nevládních organizací a mezivládních organizací má status pozorovatele.
- Ačkoliv normy přijaté Kodexem nemají právní platnost, jsou uznávané a používány, neboť byly sestaveny na základě vědeckých poznatků. V mnoha případech se Organizace pro světový obchod (World Trade Organisation – WTO) odvolává na kodexové normy při mezinárodních sporech týkajících se potravin a potravinářských výrobků. Národní a regionální zákony a normy ve většině případů používají jako výchozí bod právě kodexové normy. Např. Rada EU a Evropská komise bere tyto normy jako základ pro vypracovávání vlastních norem a právních předpisů.
- Kontaktním místem pro CA v EU je Evropská komise – Generální ředitelství pro zdraví a spotřebitele (DG SANTE).
- V České republice je Národním kontaktním místem CA Ministerstvo zemědělství.
- Lhůta pro projednávání jednotlivých norem je 5-10 let.
- Výbory Codexu: Výbor pro kontaminanty v potravinách, pro tuky a oleje, pro potravinářská aditiva, pro hygienu potravin, pro čerstvé ovoce a zeleninu, pro značení potravin, pro koření, pro rezidua pesticidů v potravinách aj.

19. Popište cíle a preventivní opatření pro předcházení vzniku potravinového odpadu v celém potravinovém řetězci v EU a ČR.

Plýtvání potravinami z hlediska rozdělení jeho vzniku (v celé EU):

- spotřebitelé ve své domácnosti 53%
- zpracovatelé 19%
- zemědělci 11%
- restaurace 12%
- obchod 5%

Cíle prevence potravinového odpadu:

EU a ČR usiluje o výraznou redukci potravinového odpadu jako součást svých závazků k udržitelnému rozvoji a ochraně životního prostředí. Mezi hlavní cíle patří:

- Snížení potravinového odpadu o 50 % do roku 2030: Tento cíl je zakotven v Evropské zelené dohodě a iniciativě „Farm to Fork“ (Z farmy na vidličku). Omezení plýtvání potravinami má nejen ekonomický, ale i významný environmentální dopad – omezuje emise skleníkových plynů, snižuje zatížení skládky a chrání cenné přírodní zdroje, jako jsou voda, půda a energie.
- Podpora odpovědného chování spotřebitelů i producentů: Zvýšení povědomí o důsledcích plýtvání potravinami a vzdělávání spotřebitelů a producentů o správném nakládání s potravinami je klíčové. Informování spotřebitelé přispívají ke snížení dopadů potravinového odpadu na životní prostředí a udržitelnost potravinového systému.
- Inovace a technologie: Podpora technologických řešení pro sledování potravinového odpadu a udržitelné řízení zásob napomáhá k tomu, aby se potraviny dostávaly efektivněji k potřebným a snížily se environmentální dopady jejich znehodnocení.

Preventivní opatření proti potravinovému odpadu v ČR:

V ČR se prevence potravinového odpadu opírá o legislativní i praktické kroky, které pokrývají celý potravinový řetězec. Mezi klíčová opatření patří:

- Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích: zavádí povinnost pro maloobchodní řetězce s prodejní plochou nad 400 m² darovat neprodané, ale stále bezpečné potraviny charitativním organizacím.
- Vyhláška 121/2023 Sb., o požadavcích na pokrmy: vyhláška usnadňuje darování přebytečných pokrmů, a to i formou jejich zmražení.
- Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech: zákon reguluje nakládání s odpady včetně potravinového odpadu a prevenci jeho vzniku.
- Akční plán Církulární Česko 2040 pro období 2022-2027: cíle na snížení plýtvání do roku 2030 a opatření zahrnující kampaně zaměřené na podporu prevence vzniku potravinových odpadů včetně podpory potravinových bank.
- Potravinové banky: hrají významnou roli v prevenci potravinového odpadu v ČR. Tyto neziskové organizace shromažďují přebytečné potraviny od výrobců, maloobchodníků a zemědělců a redistribuují je lidem v nouzi prostřednictvím charitativních organizací.

Preventivní opatření na úrovni EU:

EU se zaměřuje na koordinaci legislativy a technologií, které sjednocují přístup členských států k problematice potravinového odpadu:

- Směrnice 2008/98/ES o odpadech: vytváří právní rámec pro nakládání s odpady, včetně potravinového odpadu. Ukládá členským státům povinnost zavádět preventivní opatření a podporuje recyklaci a redistribuci potravin.
- Strategie "Farm to Fork": program posiluje udržitelnost potravinového systému v Evropě, zaměřuje se na snížení plýtvání a podporuje redistribuci přebytečných potravin. V rámci plánu si EU stanovila cíl snížit potravinový odpad o 50 % do roku 2030 a zahrnuje opatření pro udržitelné výrobní a spotřebitelské praktiky.
- Využití aplikací pro snižování odpadu: v EU se rozšiřuje využívání mobilních aplikací a technologických platforem, které propojují spotřebitele s přebytky potravin, a to často za snížené ceny. Příkladem aplikace: Too Good To Go

Možná preventivní opatření napříč celým potravinovým řetězcem

Opatření se implementují v jednotlivých fázích potravinového řetězce – od výroby po spotřebu – aby se minimalizovalo plýtvání potravinami:

- Výroba:
  - Optimalizace procesů: Zemědělci a výrobci zavádějí přesnější plánování výroby, které minimalizuje odpad způsobený nadprodukcí nebo nevhodným skladováním.
  - Zvyšování kvality surovin: Technologie umožňují lepší kontrolu kontaminace, plísni a jiných faktorů, které mohou vést k potravinovému odpadu.
  - Spolupráce s odběrateli: Lepší komunikace mezi farmáři a odběrateli umožňuje efektivnější řízení poptávky, což přispívá ke snížení nadprodukce.
- Distribuce a skladování:
  - Efektivní řízení zásob: Chytré technologie a prediktivní analýzy umožňují lepší načasování převozu produktů do prodeje, čímž se snižuje riziko znehodnocení potravin během skladování.
  - Darování neprodaných potravin: Existuje široká síť potravinových bank, které zajišťují distribuci přebytků od výrobců a distributorů mezi potřebné.
  - Sledování skladovacích podmínek: Technologie pro sledování teploty a vlhkosti během skladování zlepšují podmínky pro uchování potravin a minimalizují znehodnocení.
- Maloobchod:
  - Efektivní řízení zásob a trvanlivosti: Maloobchodníci zavádějí moderní systémy pro sledování trvanlivosti produktů, což jim umožňuje prodávat potraviny těsně před dosažením data expirace nebo poskytovat slevy na tyto produkty.
  - Darování neprodaných potravin: V souladu s legislativou a za podpory neziskových organizací mohou obchodní řetězce darovat neprodané potraviny charitativním organizacím.
  - Změny v označování potravin: Harmonizace označení data spotřeby a data minimální trvanlivosti v EU pomáhá spotřebitelům lépe porozumět, jak dlouho jsou potraviny bezpečné k použití, což snižuje zbytečné vyhazování.
- Spotřebitelé:
  - Vzdělávací kampaně a iniciativy: V EU i ČR probíhají osvěty zaměřené na správné skladování, plánování nákupů a dopady plýtvání potravinami.
  - Aplikace a technologické inovace: Aplikace jako Too Good To Go, Na ovoce a Jídlov propojují spotřebitele s přebytky potravin za snížené ceny

20. Vyjmenujte dozorové orgány v oblasti potravin v ČR a jejich kompetence.

Dozorové orgány a jejich kompetence v oblasti dozoru nad trhem s potravinami upravuje § 14 až § 16 zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, v platném znění.

V působnosti MZe je to Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) a Státní veterinární správa (SVS) a v působnosti MZd jsou to orgány ochrany veřejného zdraví.

Výčet hlavních oblastí dozoru jednotlivých dozorových orgánů v působnosti MZe a MZd

Krajské hygienické stanice vykonávají kontrolu dodržování povinnosti PPP:

- pro provozování stravovacích služeb (ve své působnosti viz níže), pokud není vykonávána Ministerstvem obrany či Ministerstvem vnitra,
- při zjišťování příčin poškození nebo ohrožení zdraví a zamezení šíření infekčních onemocnění nebo jiného poškození zdraví z potravin,
- pro výrobu, distribuci a uvádění e-cigaret a náplní do nich a bylinných výrobků určených ke kouření na trh.
- pro balení potravin živočišného původu, které probíhá v zařízeních schválených pro tyto činnosti podle § 22 veterinárního zákona, pokud není vykonávána Ministerstvem obrany či Ministerstvem vnitra.

SVS vykonává kontrolu dodržování povinnosti PPP:

- pro výrobu, skladování, přepravu, dovoz a vývoz potravin živočišného původu a pro balení, krájení a jiný způsob dělení potravin živočišného původu,
- o pro uvádění potravin živočišného původu na trh v tržnicích a na tržistištích, na trh v prodejnách úsecích a prodejnách jiných než samoobslužných, kde dochází k úpravě masa, mléka, ryb, drůbeže nebo vajec, pro uvádění zvěřiny na trh a při příchodu potravin živočišného původu z členských států EU v prodejnách potravin, pokud jsou místy určení,
- pro provádění klasifikace těl jatečných zvířat dle § 4 zákona č. 110/1997 Sb. a předpisů EU,
- pro uvádění nezpracovaných těl nebo částí těl živočichů, mléka, mleziva, vajec nebo včelích produktů na trh při provozování stravovacích služeb, pokud není kontrola prováděna MO či MV.
- V oblasti zvěřiny má SVS výlučnou kompetenci (od odstřelu po prodej).

SZPI vykonává kontrolu dodržování povinnosti PPP:

- pro výrobu potravin, balení, krájení nebo jiný způsob dělení potravin a pro uvádění na trh, pokud nekontroluje MO, MV nebo SVS,
- pro výrobu, distribuci a uvádění tabákových výrobků na trh,
- pro vstup a dovoz potravin ze třetích zemí, pokud tento dozor neprovádí SVS, a pro vstup a dovoz tabákových výrobků ze třetích zemí,
- pro provozování stravovacích služeb, pokud ji neprovádí MO či MV.
- „zůstatková kompetence“

Rozsah Kompetencí KHS, SZPI a SVS ve veřejném stravování

- KHS a SZPI mají v oblasti veřejného stravování různý rozsah kompetencí.
  - KHS vykonávají kontrolu nad dodržováním uvedených povinností jen v případech provozování stravovacích služeb v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb, sociálních služeb a služby péče o dítě v dětské skupině, v souvislosti se stravováním v zařízeních školního stravování nebo vysokoškolského stravování, ve Vězeňské službě, ve vazebních věznicích, v ústavech pro výkon zabezpečovací detence a v rámci

školy v přírodě, zotavovacích akcích pro děti a jiných podobných akcí pro děti, tj. pod dozorem krajských hygienických stanic jsou jen provozovatelé tzv. **uzavřeného stravování**.

- Dozor nad provozovateli tzv. **otevřených stravovacích služeb**, kteří poskytují stravovací služby bez zvláštního zákonného režimu (zejm. restaurace, pivnice, vinárny, kavárny, cukrárny, čajovny apod.), je v kompetenci **SZPI**.
- SVS provádí dozor ve veřejném stravování při uvádění **nezpracovaných těl nebo částí těl živočichů, mléka, mleziva, vajec nebo včelích produktů**